

Eén Wereld

Jaargang 44, nr 1 - Voorjaar 2019 - Prijs €6,95

ALV 6 april

Colofon

Wereld Federalisten Beweging Nederland (WFBN)

Iedere Aardbewoner heeft recht op welzijn en welvaart. De WFBN, in 1948 opgericht, streeft naar een duurzame en democratische wereldrechtsorde, met respect voor de rechten van de mens. Zij benadrukt door middel van het vragen van aandacht voor wereldwijde problemen de noodzaak tot internationale samenwerking en versterking van de Verenigde Naties op federale basis. De WFBN is het Nederlands centrum voor de inschrijving van wereldburgers.

De WFBN is verbonden met de Citoyens du Monde en aangesloten bij de World Federalist Movement.

Kantooradres:

Laan van Nieuw Oost-Indië 252
2593 CD Den Haag, telefoon: 070-3478196

Raad van advies:

Prof. dr. Th. van Boven, Prof. Dr. J.P. Pronk,
Dr. P.H.J.J. Terhal

Bestuur: bestuur@wfbn.nl

Voorzitter: Frans Micklinghoff, 070 5114215

Vicevoorzitter: Ton Macel, 070 3585481

Secretaris: Frans Vermeulen, 0165 534506

Penningmeester: Emile van Essen, 06 19252628

Internationaal secretaris: Marjolijn Snippe, 0321 848782

Bestuursleden: Paul Berendsen, Johanna Steijlen

Eindredactie Eén Wereld:

Frans Micklinghoff, Marjolijn Snippe en
Frans Vermeulen. Met dank aan Rob Moerbeek.

Deadlines voor inzending kopij (redactie@wfbn.nl)

Najaarseditie 2019: 31 augustus 2019

Voorjaarseditie 2020: 15 februari 2020

WFBN-lidmaatschap: €25,- per jaar

Bank: Wereld Federalisten Beweging Nederland

IBAN : NL73INGB0000009764 en BIC : INGBNL2A

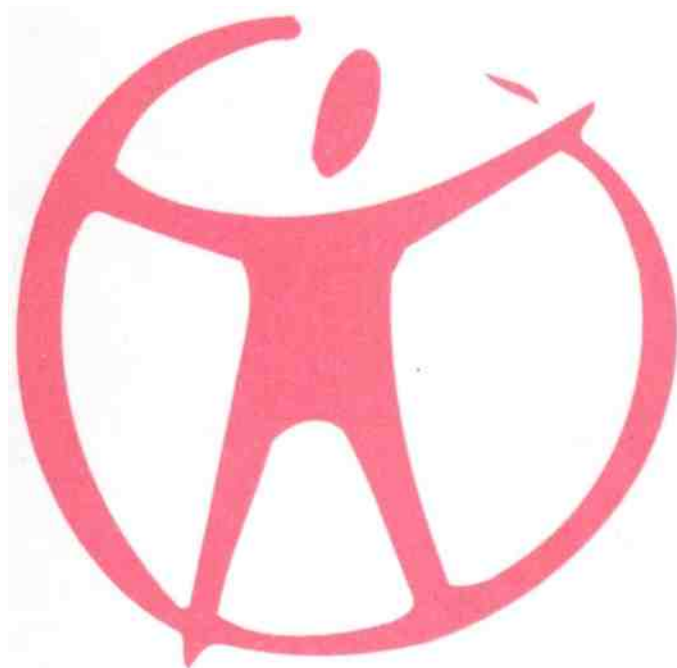
Kamer van Koophandel Amsterdam:

V 530085 ISSN 1871-2754.

De Stichting Steunfonds voor en van de WFBN is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Voor giften of legaten aan de WFBN in het kader van de ANBI kunt u contact opnemen met het secretariaat van de WFBN.

Met dank aan Mike Rodenburg voor de mooie foto op de voorkant van dit blad. (en o.a. op pagina 9, het reekalfje)

Ook uw bijdrage kan in dit blad worden afgedrukt, mits helder geschreven en van naam, adres en telefoonnummer voorzien. Met naam ondertekende artikelen geven niet altijd de mening en visie weer van de WFBN. De auteurs- en databankrechten ten aanzien van deze uitgave berusten bij de uitgever, de Vereniging WFBN. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen, mededelingen en brieven in te korten of zonder opgave van redenen te weigeren en over deze beslissing wordt geen correspondentie gevoerd. Ingezonden foto's en afbeeldingen worden eigendom van de redactie. Uitgever en auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade voortvloeiende uit handelingen of beslissingen die zijn gebaseerd op gegevens in deze uitgave.

INHOUD

Colofon	2
Voorwoord	3
Uitnodiging ALV	4
Verslag najaarsbijeenkomst	5
Esperanto-beweging	15
Vredesonderwijs en vredesopvoeding	17
De "belofte" uit het VN-Handvest	19
Ecocide	21
Gesignaleerde boeken	23
Federalisme	24
Iets mis	27
Afvalrommel	29
WFBN-discussiegroep	29
Voedselzekerheid	30
Aandacht	31
Democratie?	32
Word wereldburger	33
ALV-stukken	34

Voorwoord van de voorzitter

Geachte en gewaardeerde leden/lezers/vrienden,

Het bestuur en de redactie wenst iedereen een voorspoedig, gezond, vredig en veilig 2019. Dit eerste exemplaar van *Eén Wereld* in het jaar 2019 bevat belangrijke informatie en veel informatieve artikelen met soms bijzondere invalshoeken.

Wie de dagelijkse nieuwsstroom een beetje volgt weet dat we in onrustige tijden leven. Met de Brexit en de onzekere gevolgen daarvan, een bijna failliete Italië, de opstand van de gele hesjes in Frankrijk, een Duitsland waar Bundeskanzlerin Angelika Merkel aan haar laatste dagen bezig is, met verkiezingen voor het Europees Parlement in het vooruitzicht, de grote stromen vluchtelingen en asielzoekers, met een selectief TV-kijkende en dagelijks twitterende president in Amerika die geen gezichtsverlies wil lijden rond zijn miljarden dollars kostende muur en die het voortbestaan van de NATO vrijwel wekelijks ter discussie stelt, een aan de gang zijnde handelsoorlog tussen China en Amerika die wel eens wereldwijde ernstige gevolgen kan hebben, de vele treurig stemmende klimaatfeiten – zoals de in de oceanen rondrijvende gigantische "plastic soep", het snelle verdwijnen van de laatste restjes tropisch regenwoud en de verontrustende snelle teruggang van insecten, lijkt het soms dat we bezig zijn te dansen op een vulkaan die op het punt staat uit te barsten.

Tussen al die problemen is het nog moeilijk een tot vreugde stemmend bloeiend bloempje te vinden.

Wellicht komt men in Engeland tot bezinning, overleeft Italië op zijn Italiaans ook weer deze crisis, blijkt Frankrijk dankzij de gele hesjes de weg omhoog te vinden, komt er een Bundeskanzler(in) die Europa uit het slop kan trekken, breekt het besef door dat je bruggen en geen muren moet bouwen, gaan we in plaats van op vissen vissen op plastic vissen, bomen planten en bijen en spinnen kweken! Voor ieder probleem is er wel een oplossing. Want ooit, misschien dit jaar wel, moet het besef doorbreken dat er geen alternatief is voor onze planeet, dat we niet kunnen vluchten en dat we onze ooit gemaakte fouten snel moeten herstellen.

Wanneer de jongeren, onze jeugd en dus onze toekomst, het niet langer pikken dat er een ongecontroleerde verrijking, belastingontduiking, een onzinnige consumptiedrift, vervuiling en schending van mensenrechten blijft plaatsvinden, is er nog hoop op een omkering op het pad richting een gegarandeerde catastrofe.

Moge die omkering dit jaar nog plaatsvinden. 2019: een nieuw jaar, een nieuwe start naar een betere toekomst! Moge iedereen van goede wil hieraan zijn/haar steentje bijdragen. Hoe klein dat steentje ook moge zijn. Want vele kleine steentjes samen vormen toch een hoge berg die er toe doet! Een berg die een baken kan zijn in deze onrustige en onzekere tijd. Moge die berg van uw, mijn en andere steentjes dit jaar zo hoog worden dat die niet meer genegeerd kan worden. Ergens in de Bijbel wordt het zo kort en krachtig gezegd: 'smeedt speren om tot ploegscharen'. Daarom, laten we gezamenlijk de federale ploeg ter hand nemen.

Frans H. Micklinghoff

Fotograaf: Mike Rodenburg (bij)

Uitnodiging ALV 6 april 2019

Geachte leden van de WFBN,

U bent van harte uitgenodigd voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering op zaterdag 6 april 2019.

Locatie: Meeting Plaza Utrecht, Godebaldkwartier 357, (Hoog Catharijne).

LET OP:

De ingang van Meeting Plaza Utrecht is per 1 december veranderd: Kantoren Janssoenborch.

Loop vanaf Utrecht CS via het nieuwe stationsplein de nieuwe hoofdingang van 'Hoog Catharijne' in (momenteel ga je na het stationsgedeelte eerst naar 'buiten' het nieuwe stationsplein op en vervolgens kun je (rechts) via de schuifdeuren Hoog Catharijne in). Ga naar rechts (richting Moreelsepark)! Je loopt rechtdoor.

Na ca 150 meter vind je aan je linkerhand de kantooringang Janssoenborch, naast de Action. Daar gaat u naar binnen en vindt u de 'bel' van Meeting Plaza. Neem de lift naar de tweede etage. Mocht je Meeting Plaza niet kunnen vinden, neem dan telefonisch contact met ze op dan begeleiden zij je naar de vestiging: telefoonnummer 030 2337010.

13.30 uur: ontvangst met koffie en thee

14.00 uur: start van de ALV

15.00 uur: afsluiting ALV, theepauze

15.30 uur: Presentatie van mr. dr. Leo Klinkers, bestuurskundige, over de betekenis van federalisme, gevolgd door een discussie tussen de leden.

(zie ook hierna de pagina's 23, 24, 25 en 26)

17.00 uur WFBN-netwerkbordel

De agenda, jaarverslag 2018 en jaarprogramma 2019 vindt u op pagina's 34 en 35 van dit blad. De leden die aanwezig waren op de ALV 2018 hebben de concept-notulen van de ALV 2018 ontvangen. Overige geïnteresseerde leden kunnen de concept-notulen van de ALV van 2018 opvragen bij de secretaris (secretaris@wfbn.nl).

De financiële stukken – jaarrekening 2018 en begroting 2019 – kunt u opvragen bij de WFBN-penningmeester (penningmeester@wfbn.nl).

Bestuursverkiezing:

Paul Berendsen, aftredend, herkiesbaar voor twee jaar;
Emile van Essen, penningmeester, is in 2018 voor twee jaar gekozen;

Davy Foss, kandidaat bestuurslid, verkiesbaar voor twee jaar;

Ton Macel, aftredend, herkiesbaar voor één jaar;

Frans Micklinghoff, voorzitter, aftredend, herkiesbaar voor twee jaar;

Marjolijn Snippe, aftredend, herkiesbaar voor twee jaar;

Johanna Steijlen, aftredend, niet herkiesbaar;

Frans Vermeulen, secretaris, aftredend, herkiesbaar voor één jaar.

Als u de vergadering niet kunt bijwonen is het mogelijk om een ander WFBN-lid te machtigen om namens u te stemmen. Deze machtiging geschiedt via WFBN-secretaris Frans Vermeulen. Dit kan alleen schriftelijk met twee handtekeningen. Een deelnemend lid aan de ALV kan slechts één machtiging meebrengen.

Wij zien ernaar uit u te zien op de ALV van 6 april aanstaande.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur,
Marjolijn Snippe

Fotograaf: Mike Rodenburg (zweefvlieg)

Verslag WFBN-najaarsbijeenkomst

Vlnr:

Frans Micklinghoff, Erik Kaper, Herman ten Bokkel Huinink, Rob Moerbeek, Ted Marchena, Lisinka Ulatovska, Ton Macel, Frans Vermeulen, Taede Veenstra, Monica Bouman, Jan Willem van Leenhoff, Marjolijn Snippe, Paul Berendsen, Ben Cornelissen, Michiel Visser, Emile van Essen, Davy Foss, Johanna Steijlen, Leonard Kater, Willemijn de Dreu.

Twintig WFBN-leden namen deel aan de najaarsbijeenkomst op 27 oktober 2018 in Utrecht. Het thema was "De verbindende kracht van wereldfederalisme". De dag werd geïnitieerd door WFBN-bestuurslid Johanna Steijlen. De vraag die gesteld werd was: "Wat kan de praktische bijdrage zijn van het wereldfederalisme ter ondersteuning van wereldwijde initiatieven voor het creëren van een nieuwe rechtvaardige wereldorde?"

De bijeenkomst werd geopend met een drietal beschouwingen van de bestuursleden Frans Vermeulen, Ton Macel en Frans Micklinghoff. Heel prettig was dat dagvoorzitter Johanna Steijlen na elke beschouwing steeds een minuut stilte inlaste, zodat de deelnemers elke presentatie goed konden laten bezinken.

De bijdragen van de drie bestuursleden kunt u hierna lezen. Naar aanleiding daarvan volgde een discussie tussen de leden, waarvan er drie hun impressies en opmerkingen op papier hebben gezet en opgestuurd naar de redactie van Eén Wereld. Ook deze bijdragen, van Rob Moerbeek, Erik Kaper en Michiel Visser, kunt u hierna lezen.

Dagvoorzitter Johanna Steijlen schreef een evaluatie van de bijeenkomst, eveneens hierna gepubliceerd.

Na afloop van de discussie riep voorzitter Frans Micklinghoff de leden op werkgroepen te vormen en zich daarvoor aan te melden bij de secretaris. Hij benadrukte dat de

WFBN via de werkgroepen een duidelijk fundament moet ontwikkelen waarmee we naar buiten kunnen treden via de pers.

Het gaat om de werkgroepen: Federalisme, Wereldrechtsorde, Esperanto, Onderwijs/Bewustwording, en de werkgroep Milieu (duurzaamheid).

Tevens werd er belangstelling getoond voor het opzetten van een werkgroep Wereldburgerschap en Identiteit.

Leonard Kater richtte de aandacht op het boek "Draw-down" van de Amerikaanse milieu-activist en auteur Paul Hawken. In dit boek staat een groot omvattend plan - 100 realistische en stoutmoedige oplossingen - waarmee we de opwarming van de Aarde kunnen keren.

Erik Kaper en Herman ten Bokkel Huinink hebben inmiddels een start gemaakt met de Onderwijsgroep. Frans Micklinghoff is coördinator van de Milieugroep, Frans Vermeulen voor de werkgroep Federalisme, Rob Moerbeek voor Esperanto, en Johanna voor eventuele voortzetting van de Wereldrechtsorde groep. De leden worden nogmaals opgeroepen om zich te organiseren in werkgroepen en de werkgroep aan te melden bij de secretaris van de vereniging.

De bijeenkomst vond plaats in een goede sfeer. WFBN-leden onderling vinden het altijd weer prettig om elkaar te ontmoeten.

Word jezelf, ter wille van de ander die jou nodig heeft!

Dat is de kracht die blijvend verbindt.

Voorzet op de najaarsbijeenkomst van de WFBN op 27 oktober 2018 in Utrecht, gegeven door

Frans M. Vermeulen, secretaris van de WFBN

Zoals kiezers *op democratische wijze* hun eigen democratie kunnen afschaffen, zo kun je ook met een nieuwe politieke partij de bestaande partijpolitiek om zeep helpen. Je hebt het gisteren in de krant kunnen lezen: de beweging 'Code Oranje' (BN/DeStem, vrijdag 26 oktober 2018, p.15) zegt: Het is vijf voor twaalf: de vaderlandse democratie loopt vast. Veel kiezers gebruiken hun stem om het algemeen belang te negeren en te kortwieken, om het gemeenschappelijke goed van de Aarde aan te tasten ten eigen bate. Het is misbruik maken van het kiesrecht en de democratische orde door er een wanorde van te maken in de hoop er van te kunnen profiteren. De gemeenschappelijke waarde van de Aarde kennen ze niet. Ze praten politiek correct, maar vervolgens boycotten ze elke stap in de richting van een gezonde samenleving.

'Code Oranje' dus: een aantal bezorgde burgers, zoals Herman Wijffels, Annemarie Penn, partijloze burgemeester te Maastricht, Miranda de Vries, burgemeester van Etten-Leur en Bert Blase, waarnemend burgemeester in Heerhugowaard, zijn er van overtuigd dat de zogenaamde partijdemocratie haar doel mist, namelijk *niet verbindt*, maar verdeelt om te heersen, en dus enkel bedoeld is om de machtsvorming te vergemakkelijken. Nou, dat zag ik dertig jaar geleden al gebeuren en het leek me toen al een vorm van machts*misbruik*. Ook de burgemeester van Dronten, Aat Bram Louis de Jonge, liet zich op 14 maart jl. in dezelfde zin uit. Democratisch de democratie afschaffen, zoals ooit in Duitsland en zoals nu weer in onder meer Hongarije, Polen en Turkije dreigt te gebeuren is vandaag de dag een gevaarlijke trend. Maar nu, door middel van het oprichten van een nieuwe partij - zonder bestuur, zonder programma en zonder leden - **een valse democratie aanpakken ter wille van een echte** lijkt me een aantrekkelijk initiatief. Sterker, ik ben er zelf ook wel eens mee bezig geweest, toen ik met een aantal geestverwanten op 27 april 1985 in Austerlitz (gemeente Zeist) de 'Basispartij voor Vrede en Solidariteit' (BVS) oprichtte, precies in de tijd dat wereldwijd de oecumenische beweging voor vrede, solidariteit en heilheid van de schepping van start ging. Ook toen, in 1985, dus 33 jaar geleden, vond ik al dat de BVS er zich op moest toeleggen om de partijdemocratie te **ontmantelen**.

Als ik nog wat verder inzoom op de beweging 'Code Oranje', dan lees ik: "We zien een golf van democratische vernieuwing door de samenleving trekken die niets met partijpolitiek te maken heeft: lokale referenda, wijkcoöperaties." En zelf voeg ik er aan toe: Transition Towns, kringloopclubs, milieugroepen, schuldsaneringsgroepen,

plaatselijke Amnestygroepen, wereldwinkels en ook de kerkelijke diaconiegroepen zijn volop actief. Er is een massa te doen in je woonplaats, als je het maar wil zien en jezelf afvraagt: "Wat kan ik er aan bijdragen?" Als je dát doet ben je automatisch een federalist, omdat je niet praat, maar *de verbinding waarmaakt*. Je bouwt op, je zoekt de samenhang.

Daarom kan ik, aanhakend op de beweging 'Code Oranje' de noodzaak tot versterking van de sociale samenhang bezien vanuit mijn visie op federaliseren als individuele praxis: *jezelf worden, ter wille van de ander die jou nodig heeft*. Lid worden van de WFBN heeft alleen zin als ik *praktiserend federalist* kan zijn. Niet het woord is van belang, maar de praktijk. Het woord federalisme mogen we vergeten, als het van dag tot dag maar wordt *gepraktiseerd*, met overtuiging, met liefde voor de minstbedeelden en wel overal, in je straat, in de buurt, op het werk, in de school, in de stad, in de regio en verder. Maar wel van onderop. Elke kiezer moet zijn eigen federale programma kunnen uitvoeren, geheel vanuit zijn eigen kracht, zijn spiritualiteit en mogelijkheden.

Dit betekent een grondige wijziging van de doelstelling van de WFBN. Natuurlijk gaat het erom dat de wereldproblemen worden aangepakt. Wie echter het oude idee blijft uitdragen dat dit kan door middel van een lidmaatschap van een vereniging met de naam WFBN heeft nog steeds niet in de gaten waarom het aantal leden zo drastisch kelderde. Hoe kon dat gebeuren? De waarheid omtrent de mens in het algemeen, zeg maar: zijn menselijk statuut, staat niet toe dat iemand jarenlang contributie betaalt voor iets dat geen resultaat laat zien. En in plaats van er trots op te zijn dat we nu als 'heilige rest' nog bestaan, zouden we dankbaar moeten zijn voor de les die we nu, na zeventig jaar zwoegen, eindelijk geleerd kunnen hebben. Die les is: **met alleen conceptuele arbeid, met alleen toewerken naar een wereldstructuur, met alleen een UNPA en een VN, hoe belangrijk ook, zal het nooit lukken. Dat is voortborduren op een stramien dat een oud verlept lapje is geworden.**

Kortom:

1. Het woord 'federalisme' is niet belangrijk, zolang mensen individueel *praktiserend federalist* zijn in hun eigen omgeving, waar zij met anderen werken aan de realisering van hun eigen verantwoorde ecologische voetstap en hun bezit delen met hun medemensen.
2. Afstappen van het idee van een wereldregering. In plaats daarvan moet de WFBN streven naar een wereldgezagsorgaan in de vorm van een *ombudsinstantie* die een wereldpolitie-macht kan inzetten op plaatsen waar mensenrechten geschonden worden, waar het milieu vervuild wordt en waar grondstoffen worden verspild. Die inzet moet gebeuren vanuit de wereldburgers zelf, niet vanuit een wereldregering. Dat zou levensgevaarlijk zijn [1]. Geen organisatie, geen wet, en geen structuur is 'kracht'. **Alleen jijzelf kunt kracht genereren!**
3. Elke federalist moet intussen meewerken aan machts*afbraak*. Dat kan bijv. ook betekenen een bank vaarwel zeggen die getoond heeft geloof te hechten aan

machtvorming en winstmaximalisatie, het ideaal van een rijke elite. Partijpolitiek is doorgaans de status quo steunen. De bestaande verhoudingen zijn echter geen doel, maar slechts middel en startpunt voor een **andere** politiek waar *allen zonder onderscheid* aan meedoen. Dit op grond van de *algemeen menselijke constitutie* [2] die zegt dat discriminatie verboden is en dat politici hun status niet mogen gebruiken om alsnog 'naar hartenlust' d.i. op grond van hun zogenaamde 'onschendbaarheid' te kunnen discrimineren[3]. Een initiatief als 'Code Oranje' kan een begin zijn van die *machtsafbraak*.

[1] George Orwell, 1984, een boek als een waarschuwing tegen het totalitarisme. Lees ook Hannah Arendt, De banaliteit van het kwaad, een reportage, Amsterdam 1949. Eichmann was geen boef, maar een radertje in een vernietigingsmachinerie. Zo'n situatie kan zich herhalen als kiezers hun verantwoordelijkheid uitbesteden.

[2] De algemeen menselijke constitutie bestaat uit twee delen: a. het menselijk statuut dat zegt dat alle mensen kwetsbaar, behoeftig en beperkt zijn en b. de universeel-ethische eis om elke wet daarmee in harmonie te brengen, m.a.w. wetten vloeien niet voort uit een politiek besluit, maar uit de algemeen-menselijke existentie. Het recht staat boven de politiek, zoals ook de federale status van de mens boven de politiek staat.

[3] De Kiesraad heeft een grove fout gemaakt door kiezers in de gelegenheid te stellen op de PVV te stemmen. Daarmee heeft zij zelf de democratie in de wortel aangest.

Wat de boer niet kent en als het half verdronken is, ...

WFBN-najaarsbijeenkomst, 27 oktober 2018, Utrecht. Geactualiseerde versie van de bijdrage van Frans H. Micklinghoff

Onze (Nederlandse) regering is bezig een klimaatbeleid te ontwikkelen. Er liggen plannen op tafel en doelstellingen zijn geformuleerd. En de eerste tegengeluiden zijn natuurlijk ook al gehoord. Veel mede-Nederlanders geloven niet dat de opgestelde plannen en doelstellingen haalbaar zijn. Verweten wordt dat men elkaar maar npraat, zonder te weten waar het om gaat. Of de voorstellen ook haalbaar zijn zal de tijd leren.

Kloof burger en volksvertegenwoordigers

Wat velen steekt is dat 'de gewone burger' (=Jan Modaal) geen enkele stem heeft gehad in de plannen en straks een groepje volksvertegenwoordigers (die al lang zijn weggezogen van de dagelijkse werkelijkheid) zich erover mogen buigen en beslissen. Het lijkt er soms op dat de bevolking zich niet langer vertegenwoordigd voelt door de 150 directe en 75 indirecte volksvertegenwoordigers. Dat heeft iets te maken met de problemen van de (in-)directe volksvertegenwoordiging en democratie en valt verder buiten het kader van dit artikel.

Federaal

Ook wordt in brede lagen van de bevolking aangevoerd dat Nederland geen voortrekker hoeft en moet zijn op het klimaatgebied. Er wordt dan op gewezen dat, wanneer alle andere Europese landen niet dezelfde doelstellingen hebben en uitvoeren, Nederland zich in de vingers zal snijden en zich juist economisch op achterstand zal zetten. In feite zit hierin verborgen een pleidooi om de plannen op Europees- en wereldniveau vast te stellen. Dat is wat er in Parijs is gedaan. De landelijke en lokale uitvoering ligt op het laagste niveau. Dat is in feite een federalistische aanpak, zonder dat we daar het woord 'federaal' voor uit de kast hebben getrokken.

Wind- en zonnemiljoenairs

Waarom is er zo een hevige achterdocht en weerstand bij de gewone burger (te gemakkelijk getypeerd als 'De Telegraaf-lezer') tegen de voorgestelde klimaatplannen? Omdat we met deze klimaatplannen (600 voorstellen!) een onbekend en onoverzichtelijk terrein betreden. Veel kosten zijn onbekend, ongedekt of is het niet duidelijk wie ervoor opdraait. Iedereen die ook maar een beetje bij het bestuur van dit land betrokken is, verschilt met iedereen over de kostenverdeling voor wat betreft de maatregelen die moeten worden genomen. Want wie moet gaan opdraaien voor de kosten van het verduurzamen van de woningen? De woningeigenaar, de huurder, de gemeente, de provincie of de woningbouwvereniging? En minder CO2 uitstoot? De industrie, de consument, de overheid via subsidie of de consument via een extra 'kwartje van Kok'

op de benzine, gas en elektra? En hoe gaan we verder om met windmolens? Dan praten we niet over windmolens waarmee Kinderdijk rijkelijk is gestoffeerd, maar van joekels, groter dan de domtoren van Utrecht. Windmolens die draaien op wind en subsidie? Een paar Nederlanders lachen zich in het geniep een bult, omdat ze in korte tijd windmolenmiljonair zijn geworden. Ook kennen we in dit land een paar zonnepanelenmiljonairs die niet meer bij komen van het lachen. Tussen twee slokken Moët-Champagne door kunnen ze net nog stamelen ... "hoe dom is onze overheid, .. en ik vul mijn zakken, hic ...!". Dat alles helpt bepaald niet vertrouwen te kweken bij Jan Modaal voor de klimaatplannen van Ed Nijpels en de vele klimaattafels.

Als het kalf verdronken is ...

Alleen een helder financieel kostenplaatje kan de basis zijn voor een uitvoeringsbesluit van de op tafel liggende klimaatplannen. Want geld hebben we niet gratis en bij een uitgave moeten we afwegen of de miljarden niet beter zijn te besteden aan een verhoging van de AOW, de zorg, het onderwijs of de aanplant van bossen.

Klimaatplannen realiseren betekent het betreden van een onbekend terrein en wat de boer niet kent dat vreet die niet. Ofwel: er zal veel tegenstand overwonnen moeten worden. En wanneer zal Nederland, Europa en de hele wereld alle klimaatmaatregelen wel omarmen? Als Venetië en Amsterdam, de Flevopolder en de gehele Randstad tot pakweg Arnhem permanent onder water staan? Want als het kalf verdronken is dempt men de put. De zonnepaneel- en windmolenmiljonairs slaan dan in Zwitserland nog een glaasje achterover. Proost!

Ik wens u een voorspoedig en een gezond(verstand) jaar 2019!! Maar er zijn nog meer overwegingen die we zorgvuldig tegen het licht moeten houden en afwegen. Want de toekomst van ons klimaat is niet simpel en vaak verwarrend. Laten we dieper duiken!

Bossen aanplanten

Om de verdere opwarming van de Aarde snel een halt toe te roepen moet de Aarde afkoelen en dat kan alleen door massaal bomen/bossen te planten. Maar het tropisch regenwoud wordt massaal gekapt met een snelheid van een voetbalveld per uur. Bomen halen CO₂ uit de lucht. Maar meer bos aanplanten betekent dat daar land voor beschikbaar moet zijn. Doch dat land hebben we nodig om voedsel te verbouwen. En wil je meer voedsel verbouwen, dan heb je meer zoet water nodig. De grote vraag is dus hoe we voldoende voedsel, drinkwater en energie kunnen verkrijgen voor een groeiende wereldbevolking - naar 9,5 miljard in 2050 - en de Aarde toch zo min mogelijk opwarmt. In de komende 30 jaar zal de zoetwaterschaarste vooral nijpend worden in het Midden-Oosten, Afrika en het westen van de Verenigde Staten. Toch zal de wereldvoedselproductie zeker met 50% moeten stijgen, willen we de 9,5 miljard mensen in 2050 kunnen voeden. Dat kan alleen door méér land in cultuur te nemen. En dat is weer strijdig met het plan meer bomen planten om zo de CO₂ uit de lucht te halen.

Groei wereldbevolking

De voedselproductie op bestaand land kan omhoog worden gebracht door meer kunstmest te gebruiken. Maar de productie daarvan kost weer veel energie en leidt tot ernstige watervervuiling. En dat is weer strijdig met de behoefte aan meer drinkbaar water voor de groeiende wereldbevolking. En wat moeten we als de wereldbevolking zich in 2050 niet stabiliseert op 9,5 miljard? Alle tekenen wijzen erop dat de groei van de wereldbevolking aanhoudt. Voor de volledigheid zij hier maar opgemerkt dat de omvang van de wereldbevolking de primaire veroorzaker is van veel ellende: de duizenden vierkante kilometers in de oceanen drijvende plastic soep, de immer rokende en fijnstof uitbrakende fabrieksschoorstenen, de gestage teruggang van de natuur (minder vogels, insecten, verschraling van het boerenland) en de toename van psychische aandoeningen (door stress, verkeerde voeding, verharde concurrentie op de arbeidsmarkt, te gehorige woningen, enzovoort). Kortom, willen we écht wat doen aan de dreigingen die de klimaatveranderingen kunnen inhouden, dan zouden we als eerste een stop op de groei van de wereldbevolking moeten zetten. Maar kom daar maar eens mee!

Geen vlees, niet vliegen?

Als we nu eens massaal minder tot geen vlees gaan eten? Zou dat een stapje in de goede richting zijn? Zeker! De vleesproductie is inefficiënt. Landbouwgrond neemt zo'n 35% van de aardbodem in beslag, waarvan ongeveer driekwart bestemd is voor veeteelt. De veesector stoot zo'n 12% tot 15% van alle broeikasgassen uit, het wereldwijde vliegverkeer slechts 2% tot 3%. Het moge duidelijk zijn dat een extra vleestax meer effect sorteert dan de invoering van een vliegtax. Maar niemand denkt aan het invoeren van een vleestax, want niemand wil dat 10.000 boze boeren met hun tractoren naar het Binnenhof/Bundeskanzleramt/Louvre rijden en daar 'de politici' komen vertellen hoe zij erover denken.

De nu voorgestelde vliegtax van 7 euro per ticket is natuurlijk niet effectief. Want wat stelt 7 euro extra voor op een retourtje naar Maleisië of Japan waarvoor je pakweg 1200 euro voor moet aftikken? Die vliegtax gaat zeker in de komende jaren omhoog, mits omliggende landen eenzelfde vliegtax invoeren. Want de concurrentie zorgt er wel voor dat de met een oog op zijn portemonnee kiezende consument naar een goedkopere aanbieder van vliegtickets gaat. En zo gaat het ook met de vleestax. De consument kiest voor dat wat goedkoop én lekker is. En Nederland is geen eiland. Slechts wanneer we het minimaal op Europese schaal organiseren, maar het liefst mondiaal, kunnen we een wezenlijke omslag maken. Aan de keuze minder vlees en meer groenten eten kleeft echter ook een hoopvol haakje en oogje. Want wanneer er, niet alleen in Nederland, maar wereldwijd, een mentaliteitswijziging gaat plaatsvinden, en "het vlees van dode dieren eten is niet normaal" wordt gevonden, dan kan de landbouw en veeteelt echt op zijn kop worden gezet. Maar voordat het zover is zijn we wel een paar generaties en duizend voedselschandalen verder. In 2050

zijn we nog niet op de helft van dat pad en we moeten NU en de komende 20 jaar maatregelen nemen die effect sorteren.

Elektrisch rijden dan?

De poging om massaal het elektrisch rijden te bevorderen betekent dat er snel veel betere accu's moeten worden gefabriceerd en daar zitten ook grenzen aan, omdat de winning van de grondstoffen voor de accu's zijn grenzen kent. Overigens, op den duur krijg je dankzij het massaal elektrisch rijden een overschot aan olie, die dan zo goedkoop wordt waardoor het op benzine en diesel rijden nog aantrekkelijker wordt! Dat noemden ze vroeger 'het paard achter de wagen spannen'.

Als we besluiten massaal elektrisch te gaan rijden? Nog afgezien dat we dan spoedig aan de grenzen komen van wat mogelijk is, de delfstoffen benodigd om accu's te bouwen raken dan snel op, en we moeten die accu's wel regelmatig met elektriciteit opladen. Dus moet je kijken naar waar we die elektriciteit vandaan halen. Nu halen we onze elektriciteit uit atoomenergiecentrales, gas- en kolen gestookte energiecentrales en op zonnige of winderige dagen wordt het elektriciteitsnet ook gevoed door zonnepanelen en windmolens. (Overigens zit hier nog een venijnig haakje en oogje aan vast. Want die steeds omschakelende aanbiedingen – van veel zonne-energie overdag naar veel windenergie 's nachts – vereist een totaal ander elektriciteits-netwerk en dikkere kabels die er pas over 30 jaar – op zijn vroegst – liggen). Duidelijk is dat kolencentrales sterk luchtvervuilend zijn. Wanneer we besluiten dat alle met kolen gestookte elektriciteitscentrales in Nederland direct moeten worden gesloten, dan zal er elektriciteit uit onze buurlanden moeten worden ingekocht. Want niemand wil toch dat we 's-nachts geen elektriciteit meer hebben? En waar komt die elektriciteit vandaan? Uit nog grotere vervuilende centrales van onze oosterburen! Want die worden gestookt met bruinkool! Dat noemen we 'van de regen in de drup komen', alleen hier zou juister zijn: 'van de drup in de stortregen komen'. Bedacht moet wel worden dat in meer dan de helft van het jaar er niet voldoende 'eigen' (home made) duurzame (zonne- en wind)energie voorhanden is. Het zomaar afschakelen van met kolen gestookte centrales is dus niet direct mogelijk, maar wel op de lange termijn. Het zal in de verre toekomst wel zo zijn dat het elektriciteitsnet wordt gevoed door een steeds wisselende mix van wind-, zonne-, biomassa-, getijde- en gas-energie. En waarschijnlijk wordt binnen een paar jaar duidelijk dat elektrisch rijden het niet zal worden en we naar auto's op waterstof moeten overstappen. Want inmiddels is bewezen dat op waterstof rijdende auto's vrijwel niet vervuilend zijn.

Gaan we het redden?

Blijft de vraag over of we het Katowice-doel, een maximale stijging van 1,5 graden, wel kunnen halen. Alle geleerden zijn het daar wel over eens: nee! Zelfs het Parijse doel, maximaal 2 graden stijging, is onhaalbaar. Want het internationaal beleid schiet totaal niet op. Ondanks dat duizenden spijbelende scholieren demonstreren om snel effectieve maatregelen te nemen (af te dwingen?)

ligt dat nemen van maatregelen bij de regering, industrie en volksvertegenwoordigers, ondanks de erkende urgentie. De vraag is dus of we morgen en overmorgen maatregelen nemen die én een breed draagvlak hebben bij de bevolking én of die maatregelen effectief zijn, zodat we tenminste de opwarming kunnen beperken tot pakweg 5 graden. En een Elfstedentocht? Vergeet het maar! De polen zullen gestaag blijven smelten. De in de eeuwenlange bevroren toendra's en steppen zullen ontdooien en de daarin opgeslagen CO2 zal aan de opwarming van de Aarde nog een tandje toevoegen. Willen we nog ijsberen op ijsschotsen zien dan moeten daar snel bij zijn, want over pakweg een generatie zijn de ijsberen en ijsschotsen 'op'. Of zijn de ongeorganiseerde duizenden spijbelende kinderen in Frankrijk, België en Nederland een voorhoede van een totale omslag in denken en handelen. Krijgen we een tweedeling in dit land? De oudere generatie klimaatsceptici versus de jongere generatie die de boot afhoudende politici en industriëlen de duimschroeven aandraait en zo een omslag bewerkstelt?

Soms zijn bepaalde ontwikkelingen te mooi om waar te wezen. Maar uitsluiten moet je niets. Zeker is dat we de dijken moeten verhogen, al zit daar ook een grens aan en bij een zeespiegelstijging van zes meter gaat Nederland echt voor 80% overspoeld worden. En dan volgt de keuze tussen miljarden uitgeven aan dijkverzwaring en dijkverhoging (het Deltaplan 2) of dat geld stoppen in een massale volksverhuizing? Tja, gaan we het redden of gaan we kopje onder? *That is the question.*

Geborgenheid versus "geborgenheid"?

*Bijdrage van **Ton Macel***

*op de najaarsbijeenkomst van de WFBN
op 27 oktober 2018 in Utrecht*

Een kleine persoonlijke beschouwing over "het probleem van deze wereldsamenleving".

Waarom kan er zó geen rechtvaardige wereldorde tot stand komen, waarom zijn er oorlogen, heerst er (collectief) egoïsme en onoverkomelijke tegenstellingen tussen arm en rijk? Het recht van de sterkste?

Ik zie de kern van het probleem in iets dat je uiteindelijk kunt herleiden tot een wens naar geborgenheid. Geborgenheid is natuurlijk iets moois, maar historisch is het – samen met een ander natuurlijk fenomeen – het recht van de sterkste – ook de oorzaak van het leed in de wereld: namelijk van de "soevereiniteit" en van allerlei "rechten" die daarop gebaseerd zijn. Dat is misbruik van die wens naar geborgenheid.

Het begint bij een gevoel van onzekerheid, bij de angst voor gevaren, voor het onbekende, voor de burens, voor andere stammen. Men trekt zich terug in de geborgenheid van zijn groepje – gezin, familie, stam, volk, staat, gemeenschap van staten – om de "vijand" het hoofd te kunnen bieden. Men accepteert de leiding van en overheersing door de sterksten en slimsten, opdat die zorgen voor de verdediging tegen die "vijand". En als er geen vijand is, gaan we er wel eentje creëren, als we maar "bij elkaar blijven".

Hoe zijn onze staten, gemeenten en andere organisatievormen, die hun "soevereiniteit" claimen, eigenlijk ontstaan? Zelfs in de primitiefste samenlevingen, die gebaseerd zijn op solidariteit en het aangewezen zijn op de ander om te kunnen overleven, heerst het recht van de sterkste. Kijk maar eens naar een familie apen of een kudde dieren. Ze hebben een leider, een alfamannetje (of -vrouwetje), die zijn (of haar) concurrent heeft overwonnen. Er ontstaan allerlei sociale structuren die je "maffia's" zou kunnen noemen, waarin de sterkeren zich organiseren om de zwakkeren te overheersen. Die hebben dan hun machtsgebied afgebakend en hun kudde gedefinieerd – noem het maar hun "volk".

Zo werkte het al in de oudheid, de verliezers werden slaven, enzovoorts. Hele structuren ontstonden. Later hebben die maffia's zich – met de ideologische steun, de zegen van de sjamanen (noem het maar religie, de kerken) – ontwikkeld tot de adel. Wat is ons koningshuis anders dan de nakomelingen van de sterkste maffia? De sterkeren hebben gewonnen en heersen over de zwakkeren.

Wat zijn de N.V.'s, de nakomelingen van de Oost-Indische Compagnie, anders dan maffia's? De sterkeren en slim-

meren heersen over de zwakkeren en dommeren of minder ontwikkelden.

Het enige verschil is dat wij er een ander etiket op hebben geplakt en dat wij er regels en wetten voor hebben ontworpen, regels, die deze maffia's en hun producten – de ondernemingen, overheidsstructuren en andere organisatievormen in de samenleving – fixeren. Dat hebben wij geaccepteerd en dat noemen we het Recht.

Maar dan wel het recht dat voor ons geldt. Als anderen hun eigen "recht" formuleren en claimen, bestempelen wij het als terrorisme, fascisme, communisme, religieus fundamentalisme enzovoorts.

Zolang wij ons niet allemaal op dezelfde manier en door één en dezelfde maffia laten beheersen en zolang er niet overal één algemeen aanvaard rechtstelsel bestaat, blijven wij in die groepjes zitten – met verschillende stammen, volkeren, staten enzovoorts.

En ik vrees dat deze situatie – uitgaande van de psychologie van de huidige mensheid – tot nu toe de enige weg is. Berusten, overheersing accepteren.

Nog iets anders:

Hoewel ik twee paspoorten heb, eentje van mijn vaderland en eentje van mijn moederland, ben ik Europeaan en voel ik mij op diverse plaatsen op deze Aarde thuis. Maar in eerste instantie ben ik wereldburger.

Mijns inziens geldt voor wereldburgers, dat er maar twee niveaus van soevereiniteit mogen bestaan, namelijk de soevereiniteit van het individu – de mens, het dier, de plant, en wat mij betreft de bacterie – en de soevereiniteit van ons allemaal samen, van de mensheid en van deze planeet. Niet meer en niet minder.

Ik heb dus ook een vijand. Mijn "vijand" is die soevereiniteit, het zelfverklaarde recht van enkelen, telkens op een stukje van deze wereld. Terwijl het anders zou moeten zijn. Wij moeten deze hele wereld voor ons allemaal claimen. Wij moeten ons er van bewust zijn, dat deze wereld eindig en beperkt is, en dat ook stukjes ervan, bijvoorbeeld de grondstoffen, niet aan specifieke personen of groepjes personen behoren, maar aan ons allemaal, of – nog beter gezegd – niet aan ons, maar aan de generaties die na ons komen. Wij hebben die wereld – die hele wereld – immers maar te leen, hoewel wij er wel verantwoordelijk voor zijn. Zolang wij telkens blijven steken bij dat "recht" op een stukje van die wereld en in eerste instantie blijven denken aan onszelf en aan ons groepje, aan onze kudde, zullen wij die verantwoordelijkheid voor de wereld nooit echt kunnen uitoefenen.

Ik ben al zo'n 30 jaar bewust lid van deze vereniging, maar in discussies met collega's wereldwijd zie ik dat er niet één opvatting van wereldfederalisme bestaat. Er zijn vele ideeën en vele wegen mogelijk.

Het moge inmiddels duidelijk zijn dat ikzelf bijvoorbeeld beweer, dat we af moeten van het bestaansrecht van staten, van het officiële "zelfbeschikkingsrecht der volkeren".

Volkeren mogen mijns inziens geen eigen staat hebben, een volk mag niet verbonden zijn met een land. Uiteraard

De drie inleiders: Frans Micklinghoff, Ton Macel en Frans Vermeulen

Inbreng van de leden

Een drietal van de aanwezige leden diende n.a.v. de najaarsbijeenkomst een bijdrage in voor Eén Wereld. Hierna volgen deze bijdragen van **Erik Kaper**, **Rob Moerbeek** en **Michiel Visser**.

woont elk volk in één of meerdere landen, maar dat land mag niet van dat volk zijn, het moet van ons allemaal zijn. Een volk moet overal kunnen leven. Turkije is net zo goed van de Turken als van de Koerden of Armenen, Slowakije net zo goed van de Slowaken als van de Hongaren of de Roma die er leven, het Heilige land is net zo goed van de Palestijnen als van de Joden, Druzen, Samaritanen of Circassiërs, Nederland net zo goed van de Hollanders als van de Marokkanen, Turken, Brabanders of Friezen die er leven.

Voor mij dus geen Verenigde Naties van staten, maar wel één democratisch gekozen wereldparlement en een daarop gebaseerde wereldregering.

Geen andere wetgevende organen in de wereld. Eén rechtsstelsel, geen recht van groepjes op hun eigen regels en wetten. Je hebt heus geen aparte gemeentelijke verordening nodig om hondenpoep te bestrijden. Trappen in hondenpoep is net zo vervelend in Zwitserland als in Mexico, dus hoef je daar maar één regel voor te hebben, die overal geldt.

Eén economie (die hebben we in feite al), één munt (die hebben we ten dele ook al), één belastingstelsel, zodat er nergens ontdoken kan worden. Hoe solidair we dat inrichten, moeten we dan met zijn allen op een democratische manier afspreken.

Een uniform justitieel systeem, één centrale politie of veiligheidssysteem (of je dat nu leger of politie noemt), die overal ter wereld kan ingrijpen om de orde te handhaven. Zonder immuniteiten en zonder uitzonderingen voor bepaalde groepen of personen. Als de politie dat nodig acht en daar de rechterlijke bevoegdheid voor heeft, kan die iedereen overal arresteren. Bij wijze van spreken ook de Paus tijdens de Middernachtsmis in Rome, als daar aanleiding voor is.

Eén systeem voor het milieu, de energievoorziening en het beheer van grondstoffen, waar staten, provincies, gemeenten of personen geen individuele zeggenschap over hebben.

Misschien ben ik dan toch geen wereldfederalist, maar – zoals collega Peter Davidse mij ooit noemde – een wereld-centralist. Dan moet dat maar...

Ik zoek mijn geborgenheid in één wereldsamenleving.

Impressie van de najaarsbijeenkomst van de WFBN

Door **Erik Kaper**,

oud-docent geschiedenis en lid WFBN

Vol verwachting klopte mijn hart toen ik samen met Marjolijn op weg ging naar de najaarsbijeenkomst van de WFBN. Het lot was ons slecht gezind, want files en onverwachte omleidingen maakten dat wij te laat aankwamen in de vergaderruimte. Al spoedig constateerde ik tot mijn genoegen dat de sfeer in deze vergadering uiterst prettig was, zeker in vergelijking met de ALV, waar ik als kersvers lid toen moest constateren dat ik nog nooit zo'n rommelige bijeenkomst had meegemaakt.

Maar op deze dag was de sfeer ontspannen en heb ik met plezier geluisterd naar alle inleidingen, meningen en uitspraken. Ik was heel blij dat o.a. de nadruk werd gelegd op concrete doeleinden. Met name het instellen van werkgroepen vond en vind ik een goede zaak. Te meer omdat er gesteld werd dat de eerste resultaten van de werkgroepen in een volgende bijeenkomst uitgebreid aan de orde komen. Op deze manier komt de WFBN duidelijk naar buiten en doet weten dat zij niet alleen maar een sympathieke en idealistische praatgroep is, maar ook een denktank, die de maatschappij en politiek positief kan beïnvloeden.

De WFBN gaat dus meer naar buiten treden en daarom vinden "nieuwe" leden, zoals Herman ten Bokkel en ik het een uitdaging om te proberen in onze kersverse werkgroep Onderwijs concreet de idealen / doelstellingen aan de man te brengen.

Uiteindelijk doel: een groep jongeren die enthousiast en met mogelijk een heel andere insteek de WFBN weer wat nieuw leven inblaast. Dat heeft de WFBN absoluut nodig. Ik zie uit naar de volgende WFBN-bijeenkomst.

Dagvoorzitter Johanna Steijlen had alles stevig voorbereid: mooi!

Duidelijk waren de betogen van beide Fransen: de fatale bedreiging van de klimaatverandering, stijging van de zeespiegel met binnenkort en halve meter en in 2040 zelfs met 6 meter, volgens betrouwbare deskundigen. En het werken aan een betere wereld buiten de heersende politiek om: "code oranje" om de impasse van onze democratie te doorbreken. Ton Macel pleitte toch voor actie via politieke partijen. Ook bij ons is dus inschikkelijkheid aan de orde, diversiteit is een cultureel goed..

Verder kwamen te berde: de noodzaak van een ordenende autoriteit (wetten, politie), waartegenover het risico van machtsmisbruik. Wat onze WFBN betreft: ledenwerfing (drie nieuwe gezichten op deze bijeenkomst!) en informatie aan het grote publiek (de buitenwacht wacht buiten) zijn van levensbelang, ook via onderwijs.

Voor mij stond hoog op de lijst hoe we alle losse initiatieven kunnen bundelen en hoe we de logge meerderheid kunnen motiveren. Hoe aannemelijk maken dat het loont de behoeften te beperken, dat we verantwoordelijk zijn voor toekomstige generaties? Nationalisme neutraliseren met wereldbelangstelling. Bevolkingspolitiek met geboortebeperving of ook aanleg van kunsteilanden? Zeker in samenwerking met gelijkgezinden: NVVN, Esperanto-beweging...Voor dit laatste punt wilde ik de aandacht vestigen op de campagne "Iedere leerling één les over Esperanto". Van de officiële media kunnen we niets verwachten en onafhankelijke journalistiek is sporadisch door machtsconcentraties.

Van belang is het vinden van spitsvondige slagzinnen: "Hoe leven we verder als vis op de zeebodem?" Humor en pakkende karikaturen aanbevolen!

Frans Micklinghoff pleit ervoor geen middel op voorhand af te wijzen: Dan zouden we naast atoomenergie (moderne veilige en schone reactoren, maar valt er ook energie te winnen uit kernafval?), zonnecellen, wind-, getijden- en zoet-zoutwater-energie en valt er te denken aan zee-watertorens in de woestijn en afkoeling van de aarde. Als we zelf iets willen doen aan ons milieu, is beperking van de vlees- en zuivelconsumptie een behoorlijke stap in de goede richting. Mijn vlieggreizen wil ik ook compenseren, maar niet met eenzijdige bossen: ook hierin is veelzijdigheid nodig.

Zo ook samenwerking over de hele wereld mét onze verschillende culturen: er zijn grenzen aan ons geduld, zeker waar het mensenrechten betreft, en meer tolerantie en meer verdraagzaamheid is een vast punt onder wereldburgers.

Ik pleit voor een democratischer VN mét gekozen Wereldparlement. Zulke instellingen behoeven een voortdurende controle en het geregeld afleggen van rekenschap. Ik heb gehoord dat officieel het beheer van de oceanen aan de VN toekomt: opbrengsten van boetes voor vervuiling (Frans Micklinghoff gebruikt een sympathieker formulering: betaling voor luxe), maar ook ontginning van bijv. mangaanknollen zouden het werk van de VN moeten zijn (met respect voor het leven in de oceanen).

Ik steun de Europese weg naar een wereldfederatie (dat is ook de weg van de *World Community of Democratic Nations*): vorm een nieuwe gezamenlijke wetgever met alleen democratische landen die elkaar kunnen vertrouwen. Ik wil dat de nieuwe wetgever begint als een organisator van een gezamenlijk ontwikkelingshulpplan. De nieuwe wetgever kan in de komende tientallen jaren gaan groeien met meer lidstaten en meer taken.

Over de noodzaak van Mensenrechteneducatie:

Hoe we ook naar een wereldfederatie gaan toewerken, er zal genoeg steun moeten komen bij het volk voor democratisch gecontroleerde internationale besluitvorming aangaande de oplossing van wereldproblemen die niet op nationaal niveau kan worden gevonden. Het volk zal in veel grotere mate dan nu wereldburgers moeten zijn die, als wereldburgers, het vanzelfsprekend vinden dat de gezamenlijke wereldwetgever de zaken regelt die beter vanaf wereldniveau geregeld kunnen worden.

In de preambule van de UVRM van 1948 staat duidelijk de opdracht aan de VN-lidstaten om de mensen de mensenrechten te leren. Deze opdracht staat ook in de mensenrechtenverdragen van 1966 en het verdrag over de rechten van het kind van 1989. Deze opdracht tot mensenrechteneducatie wordt niet best nageleefd in de VN-lidstaten. Ook Nederland scoort niet best. En de VN-lidstaten vatten de mensenrechten nog zeer nationalistisch op.

Hoe vatten federalisten de mensenrechten op?

De democratische overeenkomst is de overeenkomst tussen mensen om eerst de fundamentele rechten te handhaven. Federalisten vinden dat we deze overeenkomst niet nationaal moeten sluiten, maar over de nationale grenzen. Federalisten willen dat de nieuwe generaties leren waarom het voor onszelf beter is om de democratische overeenkomst (om eerst de fundamentele rechten te handhaven) te sluiten, en waarom het voor onszelf beter is om deze overeenkomst over de nationale grenzen te sluiten.

Als overal de kinderen dezelfde mensenrechten leren, zal het vormen van een federatie gemakkelijker worden. En het vormen van ons land de Wereld zal naar verwachting pas mogelijk worden als de nieuwe generaties ook geleerd hebben dat de democratische overeenkomst een overeenkomst is die we over de nationale grenzen sluiten.

Wij als WFBN kunnen bij de wetgever aandringen op (naleving van de geratificeerde verdragen en) mensenrechteneducatie aan de kinderen in Nederland. En ook vragen om supranationale mensenrechteneducatie (waarbij de democratische overeenkomst een Europese en mondiale overeenkomst is).

Michiel Visser schrijft momenteel een boek over deze onderwerpen. Naar verwachting zal het eind 2019 gepubliceerd worden.

Evaluatie van de najaarsbijeenkomst

Door **Johanna Steijlen**,

dagvoorzitter van de najaarsbijeenkomst met als thema: "De verbindende kracht van het wereldfederalisme".

Welke visie ging aan dit dagthema vooraf? Wat wilden wij zo graag met jullie delen en samen-delende ontdekken? Hoe juist de verbindende kracht van iedere Wereldburger het federalisme op kleine schaal en op wereldschaal levendig houdt, en een realistische draagkracht is voor verdere democratische ontwikkelingen.

Daarvoor is het nodig in een federalistische beweging als de onze, regelmatig de doelstelling te onderzoeken, bij te stellen en te herijken naar de omstandigheden van de huidige wereldsituatie. Dat was dan ook de bedoeling van deze samenkomst: met elkaar te onderzoeken om nieuwe waarden en mogelijkheden aan onze huidige doelstelling toe te voegen en/of te vervangen.

Want, zoals Frans Vermeulen nog recent schreef: wij moeten kennis nemen van de nieuwste ontwikkelingen; niet alleen die uit het verleden laten prevaleren. De wereld, en dat was altijd zo, is voortdurend in beweging en in ontwikkeling. We kunnen waarnemen dat zowel de

positieve als negatieve ontwikkelingen in deze tijd in een stroomversnelling zijn gekomen zodat wetten en structuren om situaties in het wereldgebeuren te beheersen, al snel achterhaald zijn.

Daarnaast is er tevens een tendens om "het wiel weer uit te willen vinden". Vruchtbaar is om eerst nieuwe impulsen en ideeën te toetsen, verifiëren aan het bestaande arsenaal van indrukwekkende denkmodellen en gerealiseerde wereldprojecten. Veel van de ideeën uit het verleden zijn absoluut nog niet achterhaald; sommigen zijn zelfs in de huidige tijd nog niet te realiseren. Volgens Dag Hammarskjöld omdat de mens en de mensheid nog niet het stadium heeft bereikt van Geestelijke Rijpheid.

Indrukwekkend te weten dat ieder mens, burger de potentie heeft om de zo noodzakelijke verbeteringen van het Wereld-leefgebied te realiseren. Eveneens indrukwekkend te begrijpen, te verstaan dat de huidige uitdaging hiervoor ligt in samenwerken. Niet alleen samenwerken in het heden maar eveneens met het bestaande gedachtengoed van al diegenen die de tijd hebben gepasseerd, en hun erfdeel aan ons hebben nagelaten; dit integreren in huidige ideeën ten behoeve van de realisatie van een nieuwe rechtvaardige wereldorde.

Fotograaf: Mike Rodenburg

Wat betreft de dag zelf, 27 oktober, werden we verrast door de goede opkomst en velen van jullie kennende was het goed te ervaren dat iedereen was gekomen met Goede Wil om mee te werken aan de uitdaging van deze bijeenkomst.

Ik had achteraf gezien een veel te ambitieus programma opgesteld, echter wel in overleg met en goedgekeurd door het bestuur. We zouden drie gespreksronden aangaan waarvan één voor de pauze. In deze eerste ronde hebben drie inleiders een voorzet gegeven betreffende wereldfederalisme: verleden, heden, toekomst, gevolgd door het kunnen vragen stellen van de aanwezigen aan de sprekers. Maar we kwamen in tijdnood doordat ik per se wilde wachten op Marjolijn en Erik die vastzaten in het verkeer zodat we al bijna drie kwartier later begonnen. Om één uur stond de lunch voor ons klaar en werd er van ons verwacht op die tijd "aan te vallen". Tijdens die eerste ronde kwam dan ook niet iedereen aan het woord (wat mij heel erg frustreerde).

De lunchpauze was zeer geanimeerd. Er waren weer de jaarlijkse ontmoetingen, bijpraten, kennis maken met nieuwe leden die aanwezig waren. Het was een gemoedelijk prettig intermezzo van de dag. Door ruimte te geven aan deze gemoedelijkheid, begonnen we weer te laat aan het middagprogramma, waar nog twee gespreksronden te gaan waren en ook daarin kwam niet iedereen aan het woord. Er ontstond ook nog even een onverwachte interruptie, wat ik niet voorzien had en wat mij – zo onverwachts – nog meer druk gaf. Geneerde mij voor de aanwezigen dat ik dit even niet kon pareren.

Gezien de tijd, voorzag ik dat in de derde ronde eveneens onvoldoende gelegenheid zou zijn en geen aanleiding (evaluatie - omdat we nog geen eensluitend idee/standpunt hadden kunnen vormen) om deze gespreksronde aan te gaan. In de toen nog beschikbare tijd heeft onze voorzitter Frans Micklinghoff nog een mooie afsluitings-

toespraak gehouden met een vurig pleidooi voor de aanwezigen om zich beschikbaar te stellen voor één van de werkgroepen.

Een gezellige borrel na was uiteindelijk de "kers op de taart"!

Conclusie: heeft de dagvoorzitter gefaald? Ja, ten eerste: ik had op tijd moeten beginnen. Ten tweede: dit programma was veel te ambitieus voor één dagbijeenkomst. Zoiets zou moeten plaatsvinden in een weekend (hebben we vroeger wel gedaan en dan nog was de tijd te kort). Ten derde had ik adequater op de interruptie moeten reageren.

Bij deze nog wel even aangetekend ter herinnering voor de aanwezigen. Omdat ik wist dat de beschikbare tijd krap zou zijn heb ik velen van jullie van te voren gebeld en gevraagd: kunnen jullie je thuis al van te voren voorbereiden op je bijdrage die je ter plaatse zou willen geven en eventueel op papier zetten, schriften en pennen had ik meegenomen. Ook heel dringend voor de aanvang aan jullie gevraagd: hou de vraag kort, hou er rekening mee dat anderen ook nog aan het woord willen komen. Jammer eveneens, dat later in de week op de door ons toegezonden berichtgeving om je aan te melden bij de secretaris van de vereniging voor één van de werkgroepen, niet is gereageerd.

Al met al, en niet alleen op deze dag bij ons, blijkt het telkens weer hoe moeilijk het is om samen – zo verschillend denkend en op eigen wijze willen/kunnen uitdrukken – tot een voor allen bevredigende synthese te komen. Maar toch, de dag in haar totaliteit overziend, was het een mooi vriendschappelijk samenzijn.

We gaan door, want de uitdaging voor een federalistisch gedragen nieuwe wereldorde ligt ook op ons te wachten.

Tot zover de berichtgeving over de najaarsbijeenkomst van de WFBN op 27 oktober 2018 in Utrecht.

Actuele ontwikkelingen in de Esperanto-beweging

Door Rob Moerbeek, lid van de WFBN

UNESCO

De Resolutie van de Algemene Vergadering van UNESCO in Montevideo 1954 erkende reeds de gelijkheid in doelstelling van onze organisaties en UNESCO aanvaardde de Wereld Esperanto-Vereniging UEA als NGO met consultatieve status. In 2017 is daar de Esperanto-uitgave van de UNESCO-KOERIER bijgekomen met volledig lidmaatschap van de redacteur Trezoro (CN) in de redactiestaf. Op ons 103-e Wereldcongres in Lissabon ontvingen we een begroetingsbericht van de nieuwe Algemeen Directeur Audrey Azoulay, waarin zij de nadruk legde op onze gemeenschappelijke taak om de taal- en culturele verscheidenheid te beschermen. Zij sprak lof uit voor de toewijding van esperantisten op dit gebied.

GEDENKTEKEN

In mijn toespraakje bij de feestelijke inwijding van een kunstwerk op de monumentendag in Bergen-op-Zoom wees ik op de zetel van de Wereld Esperanto-vereniging in Rotterdam en de dienstverlening daarvan, op de collegies Interlinguïstiek en Esperanto aan de Universiteit van Amsterdam (sinds 1998, nu onder prof. Federico Gobbo), de cursusweekeinden van Esperanto Nederland, waar we jonge cursisten van internetcursussen kunnen verwelkomen (Duolingo heeft al 2 miljoen Esperanto-cursisten) en de plaatselijke Esperanto-clubs in een zevental steden. Maar ik heb de nadruk gelegd op de nieuwe activiteit, namelijk dat elke leerling (minstens) één Esperanto-les krijgt van een klasgenoot, zoals in feite al gebeurd is in Doorwerth, waar leerlingen het initiatief hebben genomen om voor hun werkstuk het onderwerp "Perspectieven van het Esperanto in Europa" te kiezen. Hun Esperanto-les vond zoveel bijval, dat ook andere klassen belangstelling toonden. Stof hiervoor is te vinden via de webstek .

De 2018 culturele hoofdstad van Europa, Leeuwarden, heeft in zijn jaarprogramma "Lân fan taal" een Esperantoweek georganiseerd, waar musici van de groep "Kajto" hebben opgetreden en waar jonge esperantisten schitterende lezingen hebben gehouden. Onder de 7620 getoonde talen was ook Esperanto te vinden.

Een ware verrassing was de voordracht door Frans Vermeulen van zijn Esperanto-vertaling van een gedicht op een kerkmuur, met een aanhaling uit Jesaja "En de oorlog zullen zij niet meer leren".

De wethouder van Bergen op Zoom die de onthulling verrichtte, hield een warm pleidooi voor het Esperanto als culturele vredestaal.

Hopelijk kunnen we ook onder wereldfederalisten onze bezigheid voortzetten met de internationale taal die voor gelijke rechten staat.

Esperanto-vertaling

Lastatempaj evoluoj en la Esperanto-Movado

UNESKO

Post la rezolucio de la Ĝenerala Asembleo de Unesko en Montevideo 1954, kiu jam agnoskis la samcelecon de niaj organizoj kaj akceptis Universalan Esperanto Asocion kiel NRO kun Konsulta statuso, lastjare aldoniĝis la eldono de la Unesko-Kuriero en Esperanto-versio kun plena membreco de la redaktoro Trezoro en la redakta teamo. Kaj nun nia 103-a Universala Kongreso en Lisbono ricevis salutmesaĝon de la nova Ĝenerala Direktoro de Unesko Audrey Azoulay, en kiu ŝi substrekkis la komunan taskon protekti la lingvan kaj kulturen diversecon. ŝi laudis la engaĝon de esperantistoj tiukampe.

MONUMENTO

Parolante ĉe la festa inauguro de arta evento de la monumenta tago en Bergen-op-Zoom, mi atentigis pri la sidejo de Universala Esperanto-Asocio en Roterdamo kaj ĝiaj servoj, pri la lekcionoj pri Interlingvistiko kaj Esperanto ĉe la Universitato de Amsterdamo (ekde 1998, nun sub prof. Federico Gobbo), la kursosemajnfinoj de Esperanto Nederland, kie ni povas bonvenigi junajn studentoj de retkursoj, i.a. Duolingo (kun jam 2 milionoj da Esperanto-kursanoj!), la lokaj kluboj en proksimume 7 urboj.

Sed mi aparte substrekkis la novan kampanjon, ke ĉiu lernanto ricevu (almenaŭ) unu lecionon pri Esperanto, kiel fakte jam okazis en Doorwerth dank' al la iniciato de du gelernantoj, kiuj por sia provlaboraĵo elektis la temon "Perpektivoj de Esperanto en Euro-po". Ilia Esperanto-leciono tiel entuziasmigis, ke ankaŭ aliaj klasoj interesiĝis. Materialo por tia leciono troviĝas en la retpaĝaro de. La kultura ĉefurbo de Euro-po 2018, Leeuwarden, en sia tutjara Lân fan Taal ĵus travivis Esperanto-semajnon, en kiu aktivis ne nur la monde famaj muzikistoj de "Kajto", sed ankaŭ brile prelegis junaj esperantistoj.

Inter la montrataj 7620 oficialaj lingvoj troviĝis ankaŭ Esperanto! Vera surprizo estis la Esperanto-deklamado de Frans Vermeulen pri preĝejmura poemo kun cito el Jesaja: 'militon ili ne plu lernos'. Kaj la skabeno de Bergen-op-Zoom, kiu inauguris la artaĵon "speguladoj de la Esperanto-monumentoj", mem varme pledis por Esperanto kiel paciga kultura lingvo.

Espere ankaŭ inter mondfederistoj ni povos plu okupiĝi pri la egalajn rajtojn favoranata internacia lingvo Esperanto!

Tekst bij het Esperantomonument in Bergen op Zoom, vrijdag 7 september 2018

Laat de muren voor een ogenblik herrijzen,
het geschut in stelling brengen,
de paardenhoeven goed omzwachtelen
voor een laatste uitval, 's nachts –

elke tijd heeft zijn huurlingen, zijn krijgsgेरuchten
en duistere machten, zijn dolkstecken in de rug,

maar vrede zij ulieden

Hans Tentije

Maar 'vrede zij ulieden' is ook het woord van de profeet
Jesaja.

Luister maar:

"En Hij – de Eeuwige – zal rechtspreken onder de naties
en Hij zal oordelen over vele volken.

En zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen
en hun lansen tot sikkels.

Een natie zal een zwaard niet verheffen tegen een natie
en men zal een oorlog niet meer leren."

Lezen wij het gedicht op de muur alsof we kijken in een
spiegel

en laten wij onszelf afvragen:

"Ben ik een 'zwaard' of een 'ploegschaar' voor een ander?
Ben ik een 'lans' of een 'sikkel' voor de wereld?"

Esperanto-vertaling:

Releviĝu la muroj dum unu momento
loku la artilerion
bandaĝu bene la ĉevalhufojn
por lasta atakeliro, nokte –

Ĉiu tempo havas siajn soldulojn, siajn militajn onidirojn,
kaj misterajn potencojn, siajn ponardopikojn en la dorso,

sed paco estu al vi

Hans Tentije

Sed 'paco estu al vi' estas ankaŭ la vorto de la profeto Jesaja.
Aŭskultu nur:

"Kaj Li – la Eternulo – jugos inter la nacioj.

Kaj Li decidis pri multaj popoloj.

Kaj ili forĝos el siaj glavoj plugilojn

kaj el siaj lancoj rikoltilojn.

Ne levos nacio glavon kontraŭ nacion,

kaj oni ne plu lernos militon."

Legu ni la poemon sur la muro kvazaŭ ni rigardas en spegulo
kaj ni demandu nin mem:

"Ĉu mi estas glavo aŭ plugilo por aliulo?

Ĉu mi estas lanco aŭ rikoltilo por la mondo?"

Toespraken van Rob Moerbeek en Frans Vermeulen bij de feestelijke inwijding van het Esperanto-monument op de monumentendag in Bergen-op-Zoom.

Bron van deze foto's: Bergen-op-zoom.nieuws.nl

Vredesonderwijs en Vredesopvoeding

WAT IS EEN VREDESCHOOL?

Religies voor Vrede Nederland

*Ingekorte versie van de toespraak van **Alaeddine Touhami***

op de bijeenkomst Religies voor Vrede "Waar hoop bloeit", 23 juni 2018, Huis van Vrede, Almere

Met dank aan Mirjam Ates-Snijdewind, voorzitter van Religies voor Vrede en lid van de WFBN.

Waar beginnen we als we het over vredesonderwijs hebben, vredesopvoeding?

Ik denk dat ieder van ons hier aanwezig een sterke wil heeft om bij te dragen aan vrede in de wereld. En ik denk dat we allemaal het verlangen hebben ook die vrede in onszelf waar te maken.

Maar als we dit zo pragmatisch mogelijk willen waarmaken, dan zullen we wellicht toch moeten afstappen van het idee dat vrede alleen maar een verdrag op papier is, dus een gebrek aan conflict, of dat vrede een zweverig iets is, een filosofisch thema.

Vertrekkend vanuit de islamitische traditie heeft de vrede een naam, Salaam, een van de 99 schone namen van God. Het zijn geen namen in de zin van roepnamen, maar het zijn eigenschappen, manifestaties of attributen van God. Vrede is dus energie.

Ik moet eerlijk zeggen dat het voor mij met de dag lastiger wordt om te spreken over vrede, omdat ik met de dag tot de pijnlijke conclusie kom dat ik er nog ver van ben in mezelf.

Maar er heeft wel een omslag in me plaatsgevonden. Waarom zou ik vrede niet zien als een project dat ik ga waarmaken? Zoals ik een economisch project heb. Ik wil graag een grote banketbakkerij hebben in elke stad. Dan neem ik het serieus...

Vrede is voor mij een project. En als we vrede in de samenleving willen waarmaken, dan kunnen we niet ontkomen aan de innerlijke vrede van eenieder. Elk project in de samenleving kan alleen maar levensvatbaar zijn en blijven als het wordt doorgegeven in de opvoeding en in het onderwijs. We kunnen daar niet omheen.

Vandaag de dag kunnen we naar de wereld kijken en die veroordelen, slecht vinden, of mooi vinden enzovoort. Maar het is wat het is. Dit is het resultaat van de afgelopen eeuwen. Dit is waar de mensheid vandaag staat. Dus in plaats van ons te beklagen kunnen we zeggen: de mens is tot hier gekomen, dankjewel voor alle moeite...

Wellicht hebben we nog de illusie dat we wachten op een nieuwe Gandhi die gaat opstaan of een Martin Luther King, een leider, een herder die het volk, de schaapjes zal leiden naar het beloofde land, naar vrede. Die tijd is voorbij.

Vandaag de dag zal ieder van ons die keuze in zichzelf moeten maken van: waartoe zet ik mijn gaven van het

leven, van het bewustzijn, van mijn kracht, van mijn middelen in? Waarvoor zet ik het in? Die keuze maak ik. Dan komen we een stap verder...

Hoe gaan we dat praktisch maken in het onderwijs? Er is al heel veel over gezegd in het onderwijs. Er zijn nu methoden waarin bijvoorbeeld meer empathie in het onderwijs wordt toegepast. Dat wil zeggen dat er bijvoorbeeld wel wat in zit als leerlingen niet worden gestraft als ze elkaar helpen bij een proefwerk. Als je dat afstraft, straf je eigenlijk behulpzaamheid af. In het dagelijks leven is het toch ook zo dat we af en toe weleens geholpen willen worden door een collega? Dat gebeurt ook.

...Is het probleem niet dat we nog altijd in een gespletenheid leven van denken en handelen? Dat er nog altijd verschil is tussen wat we weten en wat we doen? Wat we zeggen en wat we doen? En wat we doen en wat we zeggen?

Er is een probleem dat we zien in de politiek en dat de verontwaardiging verklaart van heel veel mensen en met name van jongeren als zij naar de politiek kijken: 'Jullie zeggen dit en dit, maar we zien dat en dat. Als kind hebben we geleerd over democratie en allerlei waarden, maar als ik me in de politiek verdiep zie ik dat er oorlogen worden gevoerd over olie en andere rijkdommen. En als ik niet uitkijk, raak ik zo mijn vertrouwen kwijt in de samenleving en de politiek en in alle waarden die me mondeling zijn overgedragen.' Als we tot eenheid komen van ons handelen en ons innerlijk leven, wat we voelen en denken, dan ontstaat er iets anders.

Wat ik hier zeg is niets anders dan wat ik van jullie, de ouderen hier, heb geleerd. Jullie zijn onze voorgangers. Jullie hebben je best gedaan om dit universele erfgoed van wijsheid, van gematigdheid, van broederlijkheid levend te houden.

Vandaag is dat erfgoed voor iedereen beschikbaar – of je nu spiritueel bent of a-spiritueel, filosofisch of praktisch van aard, economisch van aard, of niet. Voor iedereen, voor elke mens is dat weggelegd.

Het komt alleen als *ora et labora* samenvallen, als denken en doen verenigd worden, één zijn. Het gaat om waarden en idealen én het waarmaken daarvan, ook in het onderwijs.

Hoe ziet zo'n dag eruit op een school van vrede? Een kind komt op school en vandaag leert het rekenen. Pakken we dan alleen een telraam en daarmee leert het rekenen

zodat het na een jaar kan optellen en aftrekken? Maar wat is het doel van rekenen? Is de vaardigheid een doel op zich? Of is de vaardigheid van het rekenen ontstaan om rechtvaardig te zijn in de samenleving?

Ik heb bijvoorbeeld een mand met appels en we zijn met tien kinderen. Hoe gaan we die delen met elkaar? Dan leert het kind rekenen, maar rekenen is verbonden met een deugd. De deugd van delen, van rechtvaardig delen. Van jongs af aan.

Op het moment dat zo'n vaardigheid in ons geheugen wordt gegrift, is deze getrouwd met rechtvaardigheidszin. En dat rekenen wordt uiteindelijk wiskunde. Maar die wiskunde kan niet meer worden ingezet om atoomwapens mee te maken of voor economische modellen die uitbuiten. De vaardigheid zelf is aangeleerd met een bewustwording.

En daar ontbreekt het vandaag de dag aan in het onderwijs. We scheiden de morele en de spirituele waarden en inzichten af van onze cognitieve vaardigheden. We gaan even bij elkaar zitten en hebben het over rechtvaardigheid. 'Wat is rechtvaardigheid toch belangrijk.' Jazeker. En daarna gaan we weer over tot de orde van de dag.

Nog een ander punt: de geschiedenis, dat is ook een interessant thema...

Waarom zouden we de geschiedenis niet zien als het verhaal van de mensheid? Het verhaal niet alleen van de mensheid zelf, maar ook van de Aarde, hoe de mensheid met elkaar, de dieren, de planten en de grondstoffen omging en omgaat. Geschiedenisles is vooral politiek, militair van aard. Waarom niet de geschiedenis zien als de ontwikkeling en de rijping van het menselijk bewustzijn?

Er waren tijden waarin mensen konden worden verkocht en gekocht, waar mensen werden en nog steeds worden geofferd voor een illusoir ideaal. Tot aan een mensheid die langzaam gelijkwaardigheid zoekt. Een mensheid waarin meer begrip tussen mannen en vrouwen begint te komen en meer gelijkheid ontstaat of bewust nagestreefd wordt. Een mensheid, die de rechten van het kind heeft benoemd en de slavernij heeft afgeschaft. Dus we zijn er nog niet, maar er is een ontwikkeling gaande. En we zien dat elke beschaving heeft bijgedragen aan die ontwikkeling. De Chinese beschaving heeft bijgedragen aan die ontwikkeling, de Indische, de Afrikaanse, de islamitische, de Romeinse, de Griekse, de Maya, de Inca. Elke beschaving heeft bijgedragen aan de mensheid zoals die vandaag is. In zijn lelijkheid en in zijn schoonheid.

Zo'n geschiedenisonderwijs maakt al verschil in de manier waarop we kijken naar het verleden en naar waar we staan in het heden.

We hebben het over rekenen en geschiedenis gehad. Er zijn nog andere vaardigheden en vakken. Helaas zijn we te vaak overdragers van boekenkennis. Maar een echte leraar is een opvoeder...

In het onderwijs van vrede gaan we naar het incarneren van die waarden. Daar is tijd en ruimte voor nodig. Bewustwording ontstaat door tegenstrijdigheden. Om op-

rechtheid te kennen moet je de leugen kennen.

Om van een kind een vredesmens te maken moet je hem niet in een keurslijf stoppen. In de trant van: 'Zus en zo moet je zijn!' Dan krijg je gedisciplineerde mensen, die heel goed weten uit te voeren wat je van ze vraagt. Dat kan goed uitpakken, maar ook slecht. Gedisciplineerde mensen kunnen een Gandhi helpen, maar ook een Hitler dienen. Het kan beide kanten opgaan. Maar wat we nodig hebben in het onderwijs, in een opvoeding van vrede, is dat de leraar tijd en ruimte schept om aandacht te schenken aan het samen leven in vrede. Aan het samen werken in vrede...

Het is armoedig als onderwijs en opvoeding zich beperken tot het economisch klaarstomen van een kind. Natuurlijk is werken nobel. Maar het onderwijs baseren op dat uitgangspunt? Welke zin geeft het aan het kind?

Vraag een tiener wat hij later wil worden, dan is vaak het antwoord: 'Rijk. Of beroemd. Iets waar ik status mee heb.' Maar als ik zeg tegen hem: 'Luister, als jij je draai vindt, je talenten ontwikkelt en jouw specifieke steentje bijdraagt aan de samenleving, met waar jij goed in bent, dan hoef je je geen zorgen te maken over armoede of gebrek aan waardering. Je hoeft niet in te boeten aan status. Want je bent tot nut voor de samenleving. Tot nut van het geheel.'

De mensheid is één familie. Elk mens is een cel en de samenleving is als een lichaam. Elk volk, elke groep is een ledemaat. Als ik mijn plek in dat lichaam vind, dan hoef ik niet bang te zijn, dan ben ik nuttig, dan blijf ik leven. Maar zodra een cel zich afscheidt van het geheel, dan sterft hij af of wordt hij een kankergezwell en doodt zijn soortgenoten. Dat is wat we vandaag zien in de werkelijkheid.

Tot slot, er zijn uitdagingen in de wereld van vandaag. Er is veel nodig. Denk aan de duurzame doelstellingen van de Verenigde Naties. De SDG's – de *Sustainable Development Goals*, de Duurzame Ontwikkelings-Doelen. Dat zijn doelstellingen die ons allemaal aangaan en die alle naties, alle culturen overstijgen.

Er is het probleem van zeevervuiling, luchtvervuiling; schoon- en veilig drinkwater voor iedereen, kwalitatief onderwijs voor iedereen, aan een gelijkwaardige economische en sociale positie van vrouwen t.o.v. mannen. Dat zijn doelstellingen waar elk volk, elke cultuur, elke natie zich min of meer in zal herkennen. Dan kan ik dat toch meegeven aan elk kind?! 'Jij bent op zoek, je gaat op een gegeven moment iets doen met je vaardigheden, je talenten en kundes. Maar wat ga je er mee doen? Ah! De mensheid heeft je nodig. We hebben deze doelen geformuleerd. Jij zult daar vroeg of laat mee te maken krijgen. Welke ligt jou? Waar zou jij graag aan willen bijdragen? Er is van alles. Kijk en kies en doe je best dat je daaraan wat kunt bijdragen... Zo heeft werken zin en zo heeft het leven zin. En als er iets is waar wij vandaag de dag behoefte aan hebben, dan is dat wel zingeving...

De gehele toespraak van Alaeddine Touhami kunt u vinden op www.religiesvoorvrede.nl

De blijvende betekenis van “de belofte” uit het Handvest van de Verenigde Naties

Otto Spijkers is universitair docent internationaal publiekrecht aan de Universiteit Utrecht, onderzoeker bij het Nederlands Instituut voor het Recht van de Zee (NILOS), alsmede bij het Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law (UCWOSL). Ook is hij bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN).

Introductie

Artikel 56 van het Handvest van de Verenigde Naties bepaalt dat alle Leden van de Verenigde Naties (VN) zich verbinden om gezamenlijk en afzonderlijk op te treden, in samenwerking met de VN Organisatie, ter verwezenlijking van de in artikel 55 genoemde doeleinden. Artikel 56, dat in het VN-Handvest is opgenomen op initiatief van Australië, staat bekend als “de belofte” (“the pledge”). Het VN-Handvest dateert van 1945. Afgevaardigden van vijftig Staten kwamen bijeen in San Francisco, om een blauwdruk te maken voor de naoorlogse wereld. In deze bijdrage zal ik eerst beschrijven wat destijds de bedoeling was van de “belofte”, en vervolgens zal ik stilstaan bij de relevantie van de belofte vandaag de dag.

Ontstaan van de “belofte”

Australië legde de tekst van Artikel 56 VN-Handvest voor aan de delegatieleden van de andere Staten, en benadrukte daarbij dat deze belofte feitelijk uit twee verschillende verplichtingen bestond: ten eerste zouden alle VN-lidstaten zich ertoe verplichten om op interstatelijk niveau samen te werken om de sociaaleconomische doeleinden van de VN te realiseren. Ten tweede zou elke Staat zich ertoe verplichten om diezelfde sociaaleconomische doelen zelf na te streven op nationaal niveau, volgens het eigen beleid, en op zijn eigen wijze. Dit valt op te maken uit het verslag van de bijeenkomsten van de San Francisco Conferentie, dat gepubliceerd is als de United Nations Conference on International Organization (UNCIO, online beschikbaar via HeinOnline). Het Australische voorstel is te vinden in UNCIO, deel 10, op pagina 100.

Die internationale samenwerking, waarnaar Australië verwees, die moest geïnstitutionaliseerd worden door de oprichting van de Verenigde Naties, met al zijn organen, sub-organen, programma’s, etc. Wat het nationaal niveau betreft, diende diezelfde VN vooral als waakhond, en als

dienstverlener. Het was dus niet de bedoeling dat de VN zich intensief zou gaan bemoeien met het nationaal beleid van alle VN-lidstaten.

De Verenigde Staten (VS) was fel gekant tegen deze belofte. De VS noemde de belofte zelfs “gevaarlijk”. Door de VS werd, tijdens de opstelling van het VN-Handvest, geprobeerd de belofte onreglementair te doen verklaren, omdat het in feite een belofte was om individuele actie op nationaal niveau te ondernemen, en met interne aangelegenheden moest de VN zich nu juist niet bemoeien. De VS was tamelijk geïsoleerd in zijn oppositie, en vond vele Staten gezamenlijk tegenover zich, door de VS beschreven als een wilde vlucht van op hol geslagen paarden, die niet meer tot bedaren gebracht konden worden. De VS gaf dus zijn verzet op. Dit alles is terug te lezen in de verslagen die de VS zelf bijhield van de eigen (besloten) delegatiebijeenkomsten tijdens de San Francisco Conferentie. Die zijn gepubliceerd – en intussen ook via HeinOnline online toegankelijk - in de serie Foreign Relations of the United States (FRUS). De vergelijking met de op hol geslagen kudde is terug te vinden in FRUS, 1945, Algemeen: Deel I, p. 893.

De belofte van Artikel 56 VN-Handvest verwijst naar de in artikel 55 genoemde doeleinden. Dat zijn er, globaal gezien, drie. De VN moet, zo lezen we in Artikel 55 VN-Handvest, het volgende bevorderen:

1. Hogere levensstandaarden, volledige werkgelegenheid en voorwaarden voor economische en sociale vooruitgang en ontwikkeling;
2. Oplossingen voor internationale economische en sociale problemen, problemen van gezondheidszorg en aanverwante vraagstukken, alsmede internationale samenwerking inzake cultuur en onderwijs; en
3. Universele eerbiediging en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden voor allen, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst.

Kort gezegd vallen deze doeleinden uiteen in sociaaleconomische en mensenrechtelijke doeleinden. Ik zal beide hieronder kort behandelen, te beginnen met eerstgenoemde. Zoals gezegd: artikel 56 roept Staten op deze doeleinden gezamenlijk op internationaal niveau te bevorderen, en in de eigen rechtsorde zelfstandig te realiseren.

Sociale vooruitgang en ontwikkeling in 1945

De oplossing van sociaaleconomische problemen wordt – naast Artikel 55 VN-Handvest - ook genoemd als een doelstelling van de Verenigde Naties in artikel 1(3) VN-Handvest. Daar staat dat de VN mede is opgericht om internationale samenwerking tot stand te brengen bij het oplossen van internationale vraagstukken van economi-

sche, sociale, culturele of humanitaire aard. Volgens de Australische delegatie kwam het er kort gezegd op neer dat de VN verantwoordelijk was voor het bevorderen van het menselijk welzijn in alle landen (UNCIO, deel 3, p. 543). Volgens de Guatemalteekse delegatie moest de Verenigde Naties zelfs alle landen van de wereld in staat stellen de levensstandaard van de eigen bevolking naar een hoger plan te tillen, en moest de VN alle ellende van de aardbodem verbannen (UNCIO, deel 1, p. 441). Dat is nogal een opdracht! Andere Staten hadden iets realistischere opdrachten voor de VN. Ze zagen het bevorderen van sociaaleconomische samenwerking niet als een doel op zich, maar veeleer als een middel om de internationale vrede en veiligheid te bewaren (zie bijvoorbeeld Chili (UNCIO, deel 3, p. 294), Panama (pp. 259-260), en Tsjechoslowakije (p. 470)). Of als middel tot een meer duurzame en meer omvattende vrede, ook wel "positieve vrede" genoemd (zie bijvoorbeeld Bolivia (UNCIO, deel 3, pp. 577 en 581), Noorwegen (p. 355 en 366), en Uruguay (p. 43)). Dan ging het niet om het realiseren van een ideale wereld – een soort hemel op Aarde – maar een wereld zonder (oorlogs)geweld. Dan wordt de lat toch aanzienlijk lager gelegd!

Een opvallende afwezigheid in de lijst van zowel 1(3) als 55 VN-Handvest is het bevorderen van een billijke toegang, voor alle Staten, tot de grondstoffen van de Aarde. Volgens de Franse afgevaardigde in San Francisco ontstonden oorlogen niet simpelweg omdat twee rivaliserende legers hun sterkte tegen elkaar wilden afmeten (UNCIO, deel 8, p. 62). Meestal, zo vervolgde de Franse delegatie, stonden economische rivaliteiten aan de basis van een gewapend conflict, of geruzie over grondstoffen. Volgens Frankrijk was de ongelijkheid in de verdeling van grondstoffen tussen de verschillende landen zelfs een van de allerbelangrijkste oorzaken van oorlog. Frankrijk vergat daarbij te vermelden dat de toegang tot grondstoffen ook een van de belangrijkste oorzaken was van kolonialisme, onderdrukking en exploitatie van volkeren. En dat Frankrijk zich daar zelf ook aan schuldig maakte. In elk geval, Frankrijk stelde voor dat de VN de opdracht moest krijgen om, op gelijke voorwaarden, aan alle Staten toegang te bieden tot de wereldhandel, tot de grondstoffen en tot alle kapitaalgoederen op deze wereld (UNCIO, deel 10, p. 128). De Nederlandse delegatie maakte hiertegen bezwaar. Nederland was van mening dat het Franse voorstel alleen rekening hield met de belangen van de consumenten van grondstoffen, en dat elke bepaling

betreffende grondstoffen in het Handvest zowel producenten als consumenten zou moeten beschermen (UNCIO, deel 10, p. 129). Het Nederlandse bezwaar was effectief, want Frankrijk heeft zijn voorstel ingetrokken.

Mensenrechten in 1945

Het bevorderen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden is ook een doelstelling van de Verenigde Naties (1(3) en 55 VN-Handvest). Uruguay stelde voor in het VN-Handvest een expliciete verplichting voor alle Staten op te nemen om zich aan deze mensenrechten te houden. In die bepaling moest simpelweg de belofte komen te staan dat alle lidstaten van de VN de essentiële rechten van de mens zouden respecteren (UNCIO, deel 6, p. 381). Uruguay legde uit dat dit voorstel gebaseerd was op het uitgangspunt dat de belangrijkste zorg van elke regering de essentiële rechten van de mens zou moeten zijn, en dat deze rechten het best konden worden gegarandeerd door de verenigde belofte van alle naties om ze te allen tijde te respecteren. De suggestie van Uruguay werd verworpen, vooral omdat men vond dat een dergelijke belofte om de mensenrechten te bevorderen al kon worden afgeleid uit een combinatie van de artikelen 55 en 56 uit het VN-Handvest. Een andere reden dat het Uruguayaanse voorstel werd verworpen was dat sommige grootmachten niet bijzonder enthousiast waren over het idee om een expliciete belofte over mensenrechten toe te voegen aan het VN-Handvest. Het Verenigd Koninkrijk was bang dat dit de Organisatie de mogelijkheid zou geven om kritiek te leveren op de interne organisatie van de lidstaten (FRUS, 1944, Algemeen: Deel I, p. 789). De Sovjet-Unie verzette zich er ook tegen, omdat een verplichting voor alle Staten om de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te respecteren niet relevant zou zijn voor de hoofdtaken van een internationale veiligheidsorganisatie (idem). Met andere woorden: de VN moest zich focussen op zijn kerntaak, en dat was het voorkomen van een derde wereldoorlog.

Belofte in 2019

Het is altijd interessant om dergelijke debatten terug te lezen nu de VN binnenkort zijn 75ste verjaardag viert. De wereld is enorm veranderd. Hebben bovenstaande debatten dan nog wel betekenis? Heeft de belofte nog wel enige relevantie? De vage formulering van de Artikelen 55 en 56 VN-Handvest maakt dat deze bepalingen uitstekend geschikt zijn om mee te evolueren met de tijd. Dat zien we ook gebeuren: de betekenis van de "belofte" is in de loop der tijd ingrijpend veranderd. Neem bijvoorbeeld een van meest klassieke mensenrechten, het recht op leven, als voorbeeld. Dat oudste recht is recentelijk gelinkt aan de grootste moderne uitdaging: klimaatverandering. Vorig jaar (2018) stelde het Mensenrechtencomité dat het mensenrecht op leven, zoals dat geformuleerd is in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, gelezen in samenhang met verplichtingen onder het internationaal milieurecht, mede vereist dat Staten maatregelen nemen om de individuen binnen hun rechtsmacht te beschermen tegen milieuschade, vervuiling en gevaarlijke klimaatverandering veroorzaakt door zowel de publieke als de private sector. Dan valt uit Arti-

kel 56 VN-Handvest dus een verplichting af te leiden, voor alle Leden van de Verenigde Naties, om gezamenlijk en afzonderlijk op te treden, in samenwerking met de VN Organisatie, om gevaarlijke klimaatverandering tegen te gaan. Dat is toch een sterk staaltje van een met de tijd meegaande interpretatie van een verdrag!

Conclusie

Artikel 56 VN-Handvest is wellicht niet het artikel uit het Handvest dat de meeste aandacht krijgt. Vaak kijkt men naar de Veiligheidsraad, en zijn sancties en autorisatie tot gebruik van geweld. De algemene opdracht, die volgt uit een combinatie van de Artikelen 55 en 56, is intussen nader uitgewerkt in vele verdragen. Te denken valt in de eerste plaats natuurlijk aan de uitgebreide catalogus van mensenrechten, die onder auspiciën van de VN zijn opgesteld. Maar ook verdragen, die middels internationale samenwerking beogen hogere levensstandaarden, volledige werkgelegenheid en economische en sociale vooruitgang en ontwikkeling te realiseren, vallen eronder. Datzelfde geldt voor verdragen die Staten ertoe oproepen om, gezamenlijk en ieder afzonderlijk, oplossingen te vinden voor internationale economische en sociale problemen, en problemen van gezondheidszorg. De lezer van deze bijdrage zal intussen grote moeite hebben een verdrag te vinden dat niet binnen een van deze categorieën valt! Wat voegt Artikel 56 VN-Handvest dan toe aan die veelheid aan verdragen? Heel veel. Het Artikel zorgt voor een eenheid, voor een institutie – de VN – die alles coördineren kan (en daartoe ook de bevoegdheid heeft), en geeft aan deze algemene doelstellingen een duidelijk historisch fundament en een soort "oermotivatie": we doen het om de wereld te verbeteren, en een nieuwe wereldoorlog te voorkomen.

Ecocide, een internationaal misdrijf

Op 6 december sprak de Britse advocate Polly Higgins in het Museon in Den Haag over het internationaal strafbaar stellen van ecocide via het Internationaal Strafhof. Higgins is een expert op het gebied van internationaal ecocide-wetgeving. Zij noemt zich "advocaat van de Aarde", en wil door middel van het strafrecht leidinggevend binnen overheden en multinationals juridisch verantwoordelijk houden voor daden en nalatigheden die ecologische verwoesting teweegbrengen.

Het evenement in Den Haag vond plaats gedurende de tweejaarlijkse Assembly of States Parties (ASP) van het Internationaal Strafhof (ICC).

Op dit moment zijn er vier misdrijven tegen de vrede die het Internationaal Strafhof kan berechten: 1) misdrijven tegen de menselijkheid; 2) genocide; 3) oorlogsmisdrijven; 4) misdrijven van agressie (foltering). Volgens Higgins mist er een vijfde, belangrijk misdrijf tegen de vrede, namelijk de grootschalige beschadiging en vernietiging van ecosystemen, oftewel ecocide.

Polly Higgins tijdens de presentatie in het Museon

Higgins stuurt erop aan om ecocide als een misdrijf tegen de menselijkheid vervolgbaar en strafbaar te stellen via het Internationaal Strafhof. De Nederlandse overheid en leidinggevend van Shell kunnen dan verantwoordelijk worden gesteld voor de effecten van industriële activiteiten op klimaatverandering.

Onderzoek naar Shell topfunctionarissen en Nederlandse minister

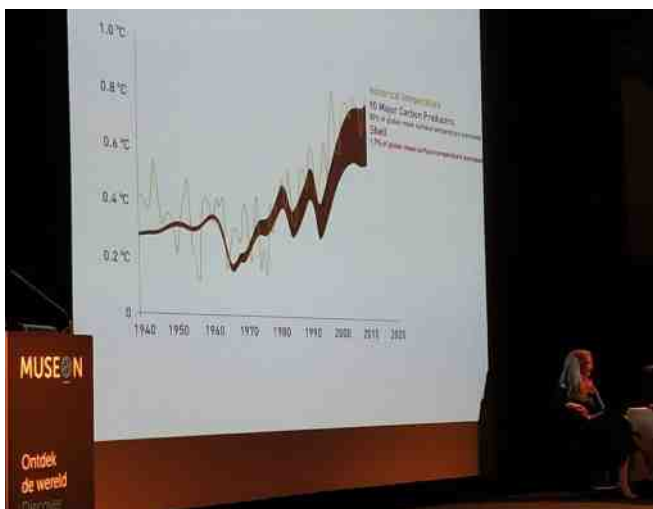
Tijdens het evenement maakte Higgins bekend dat de Nederlandse minister van Economische Zaken en Klimaat, Eric Wiebes, samen met de directeur van Dutch Royal Shell, Ben van Beurden, en directeur van Shell Nederland, Marjan van Loon, genoemd zijn als hoofdverdachte in een onafhankelijk vooronderzoek naar het potentiële misdrijf klimaatecocide. Wat moet worden vastgesteld is of er plichtsverzuim is gepleegd, alsmede verzuim van staatsverantwoordelijkheid om de samenleving te behoeden voor gevaarlijke industriële activiteit en de hier aan verbonden gevolgen.

“Dit onderzoek zal bewijs naar voren brengen waaruit blijkt dat Shell - een van de *Carbon Majors* én een van de grootste producenten van CO₂-uitstoot in de wereld - bewust was van de enorme negatieve impact van hun activiteiten op het milieu. Nog belangrijker is dat er bewijs aan het licht is gekomen, hetgeen suggereert dat de samenleving al ruim dertig jaar wordt misleid. Dit bewijs zou wel eens kunnen oplopen tot constatering van een misdrijf.”

De *Carbon Majors* zijn de 91 grootste olie-, gas- en cementbedrijven wiens activiteiten zijn onderzocht als de grootste bijdragers aan CO₂-methaanemissies sinds de industriële revolutie. Het *Carbon Majors Report* (2013) zette Shell op nummer 4. Het tweede *Carbon Majors Report* (2017), noemt Shell een van de meest vervuilende bedrijven. Mondiale gemiddelde temperaturen kunnen 4°C hoger komen te liggen aan het eind van de eeuw als de winning van fossiele brandstoffen doorgaat op de voet van de afgelopen dertig jaar, aldus het rapport. Dit zal hoogstwaarschijnlijk catastrofale gevolgen hebben waaronder mondiale voedseltekorten en het uitsterven van veel diersoorten.

Het meest recente rapport van het IPCC (het *Intergovernmental Panel on Climate Change*) stelt dat – teneinde klimaatgerelateerde catastrofes te voorkomen - spoedige, grootschalige en ongehoorde maatregelen zijn vereist om opwarming van de Aarde te beperken tot 1.5°C.

“Ik kijk ernaar uit om onze bevindingen openbaar te maken”, aldus Higgins. “Als het onderzoek aantoonde dat de overheid toestond en toestaat dat industriële activiteit in negatieve zin klimaatverandering teweegbrengt, dan kunnen zowel de overheid als de leidinggevenden van Shell verantwoordelijk worden gesteld voor de effecten daarvan op de wereldbevolking, zoals de systematische en wijdverspreide vernietiging van ecosystemen.”

CO₂-stijging en temperatuurstijging 1940-2020

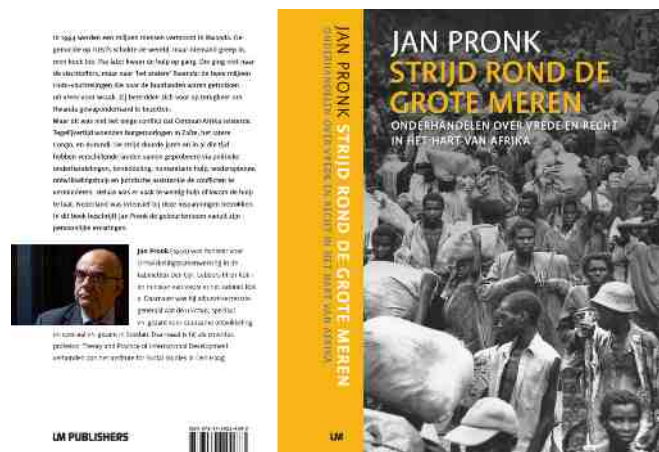
Polly Higgins te midden van een zang- en dansgroep uit de kleine eilandstaat Vanuatu. Op de achtergrond Wouter Veening, één van de organisatoren van deze bijeenkomst. Vooral de kleine eilandstaten lijden ten gevolge van de (grotendeels door de ontwikkelde wereld veroorzaakte) klimaatverandering.

Shell is al meerdere keren gewaarschuwd: onder meer door een shareholders-challenge in mei 2018 en ook door *Friends of the Earth* die in april 2018 een intentieverklaring om te vervolgen wegens het gebrek aan actie tegen klimaatverandering indienden. De Filipijnse Commissie voor de Mensenrechten doet momenteel een internationaal onderzoek om de verantwoordelijkheid van *Carbon Majors*, waaronder Shell, vast te stellen.

In Nederland heeft Urgenda in een klimaatzaak de Nederlandse overheid succesvol aangeklaagd; de overheid gaat nu naar de Hoge Raad om de rechtmatigheid van de uitspraak aan te vechten, die luidde dat CO₂-uitstoot in 2020 met tenminste 25 procent moet zijn afgenomen, vergeleken met de uitstoot in 1990.

Het gerechtshof oordeelde dat de Staat een “zorgplicht” heeft, en dat het de Nederlandse burgers bescherming moet bieden voor de “ernstige dreiging” die klimaatverandering veroorzaakt door onder meer hittestress en overstromingen. De Urgenda-uitspraak wordt internationaal als baanbrekend gezien. Voor het eerst werd een staat gedwongen om zich meer in te spannen tegen klimaatverandering.

Gesignaleerde boeken

Jan Pronk, *Strijd rond de Grote Meren. Onderhandelen over vrede en recht in het hart van Afrika.*

Jan Pronk beschrijft vanuit zijn persoonlijke ervaringen de gebeurtenissen in Centraal-Afrika in de jaren negentig van de vorige eeuw, waaronder de genocide in Rwanda.

In 1994 werd een miljoen mensen vermoord in Rwanda. De genocide op Tutsi's schokte de wereld, maar niemand greep in, men keek toe. Pas later kwam de hulp op gang. Die ging niet naar de slachtoffers, maar naar 'het andere' Rwanda: de twee miljoen Hutu-vluchtelingen die naar de buurlanden waren getrokken uit vrees voor wraak. Zij bereidde zich voor op terugkeer om Rwanda gewapenderhand te bezetten.

Maar dit was niet het enige conflict dat Centraal-Afrika teisterde. Tegelijkertijd woedden burgeroorlogen in Zaïre, het latere Congo, en Burundi. De strijd duurde jaren en al die tijd hebben verschillende landen samen geprobeerd via politieke onderhandelingen, bemiddeling, humanitaire hulp, wederopbouw, ontwikkelingshulp en juridische assistentie de conflicten te verminderen. Helaas was er vaak te weinig hulp of kwam de hulp te laat. Nederland was intensief bij deze inspanningen betrokken.

Jan Pronk (1940) was minister voor Ontwikkelingssamenwerking in de kabinetten Den Uyl, Lubbers III en Kok I en minister van VROM in het kabinet Kok II. Daarnaast was hij adjunct secretaris-generaal van de UNCTAD, speciaal VN-gezant voor duurzame ontwikkeling en speciaal VN-gezant in Soedan.

Hij is als emeritus professor Theory and Practice of International Development verbonden aan het Institute for Social Studies in Den Haag en lid van de Raad van Adviseurs van de WFBN.

Uitgever: LM Publishers, ISBN 9789460224683

In zijn boek 'Verbondenheid, Veiligheid en Voorspoed' analyseert de Nederlandse bestuurskundige **Leo Klinkers** op toegankelijke wijze de politieke en bestuurlijke fouten die de afgelopen decennia werden gemaakt bij het leggen van het fundament van de Europese Unie. Klinkers laat in zijn boek zien dat die fouten te maken hebben met zowel een gebrek aan essentiële kennis over federalisme, als met het ontbreken van politieke moed.

De Europese Unie valt uit elkaar. Toenemende interne conflicten geven weinig hoop op behoud van verbondenheid. Wat er na WOII is opgebouwd dreigt teloor te gaan. De EU wordt bestuurd op een manier waarbij niemand weet wie de baas is. Gebrek aan democratisch draagvlak tast vrede, veiligheid, welvaart en geluk van ons allemaal aan. De positie van Europa in de geopolitieke arena wordt steeds zwakker.

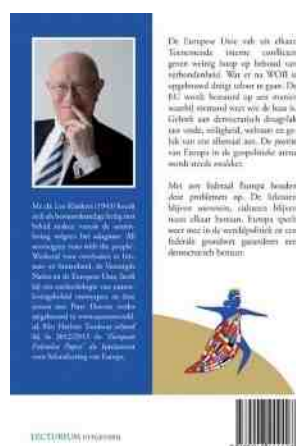
Met een federaal Europa houden deze problemen op. De lidstaten blijven soeverein, culturen blijven naast elkaar bestaan, Europa speelt weer mee in de wereldpolitiek en een federale grondwet garandeert een democratisch bestuur.

Mr. dr. Leo Klinkers (1943) houdt zich als bestuurskundige bezig met beleid maken vanuit de samenleving volgens het adagium: *All sovereignty rests with the people*. Werkend voor overheden in binnen- en buitenland, de Verenigde Naties en de Europese Unie, heeft hij een methodologie van samenlevingsbeleid ontworpen en deze samen met Peter Hovens verder uitgebouwd in www.samenwereld.nl.

Met Herbert Tombeur schreef hij in 2012/2013 de *Euro-pean Federalist Papers* als fundament voor federalisering van Europa.

Uitgever: Lecturium Uitgeverij, ISBN: 9789048444427

Engelstalige versie *Sovereignty, Security and Solidarity* (Lothian Foundation Press 2019)

Waarden en normen, federalisme en soevereiniteit

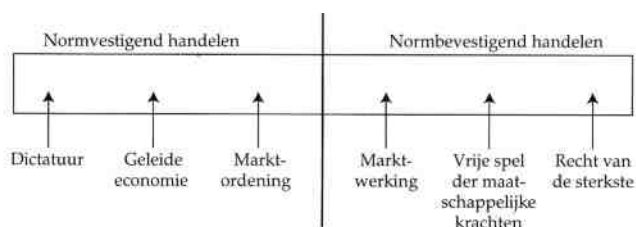
Uitgewerkte versie van de voordracht van bestuurskundige Leo Klinkers op de nieuwjaarsreceptie Wereld Federalisten Beweging Nederland (WFBN), Den Haag, 12 januari 2019.

Leo Klinkers is lid van de WFBN, medeoprichter van de Coöperatie Samenwereld en de Federal Alliance of European Federalists, en auteur van 'Verbondenheid, Veiligheid en Voorspoed'.

Veel mensen hebben het over normen en waarden. Die volgorde is echter onjuist. Het moet zijn: waarden en normen. Een voorbeeld: als je als gemeente vindt dat het openbaar plantsoen er netjes bij moet liggen, dan zet je in de APV, de Algemene Plaatselijke Verordening de norm: 'Het is verboden de hond uit te laten op een openbaar plantsoen.' Waarden zijn doelen. Normen zijn instrumenten ter bescherming van waarden. Zo zit elke wet in elkaar.

Dat is op zichzelf niet iets om je druk over te maken. Wel past het om elke dag alert te zijn op de manier waarop normstelling wordt uitgeoefend. De macht over de normstelling is hoogste macht in een samenleving. Als je de macht over de normstelling hebt kun je met geboden en verboden het gedrag van mensen sturen. En als dat gedrag de machthebber niet bevalt kun je in de gevangenis belanden. Alleen de macht over de mitrailleur is hoger dan de macht over de normstelling. Als we die macht niet willen dan moeten we elke dag nadenken over de manier waarop, en de mate waarin, we met normen onze waarden willen beschermen.

Zie deze tekening. Een lijn van links tot rechts met elk een eindpunt. En een punt in het midden. Aan de linkerkant van het midden hebben we het over normvestigend handelen en aan de rechterkant over normbevestigend handelen.

Iemand die de macht over de normstelling heeft kan vanuit dat middelpunt naar links of naar rechts afwijken. Degene die naar links afwijkt zegt: ik ben toevallig de baas, ik heb de macht over de normstelling, ik weet welke waarden beschermd moeten worden, dus ik leg u de normen op die volgens mij bij het beschermen van die waarden horen. Dat noemen we normvestigend gedrag.

Zo iemand neigt snel naar marktordening, schuift daarna door naar geleide economie en eindigt als een dictator.

Een ander kan zeggen: ik ben toevallig de baas, maar ik weet niet altijd welke waarden bescherming behoeven door middel van normstelling. Waarden komen en waarden gaan. Ik wacht tot een waarde zich heeft bewezen en dan mag u erop rekenen dat ik u de normen geef waarmee we die waarde voor lange tijd kunnen beschermen. We noemen dat normbevestigend gedrag. Zo iemand neigt snel naar de rechterkant met introductie van marktwerking, doorschuivend naar het vrije spel van maatschappelijke krachten en eindigend in een situatie met de naam: het recht van de sterkste.

Kortom, aan beide einden van het continuüm zitten we dan met dictatuur. Of je nou wordt gepakt door Stalin of Trump, het volk verliest hoe dan ook.

Alleen federalisme kan de macht over de normstelling in het midden houden. Bij federalisme draait alles rond één kernbegrip: soevereiniteit. Waar zit die? Wie heeft die? Welnu, klassiek federalisme is in dat opzicht duidelijk.

Rond 1600 leefden twee Europese filosofen: Jean Bodin (Frankrijk) en Johannes Althusius (Duitsland). Bodin verkondigde de leer dat soevereiniteit één en ondeelbaar was. En dat soevereiniteit geheel en al verbonden was met de Vorst. De vorst was de soeverein en de soeverein was de Vorst. Of de Paus. Dat soevereiniteit gedeeld kon worden was voor hem ondenkbaar. Omdat de maatschappelijke werkelijkheid op dat moment in de geschiedenis ook zo in elkaar zat kwam hij tot de normatieve uitspraak dat het dan ook zo móest worden begrepen. Typisch *top-down* denken, als kenmerkend aspect van de toen al centralistische bestuurscultuur in dat deel van Europa dat na de Vrede van Westfalen in 1648 Frankrijk zou gaan heten. De huidige president Macron denkt niet veel anders.

Althusius echter legde het begrip soevereiniteit bij de kleinste samenhangende gemeenschap, de familie. En werkte *bottom-up*. In de zin van lagen. Een aantal familiemeenschappen vormden een wijk en een aantal wijken een gemeente en zo voorts totdat je op het niveau van de staat zelf kwam. Aan elke laag kende hij soevereiniteit toe waarbij de laag boven een andere laag alleen soeverein was voor het behartigen van belangen die de onderliggende laag niet kon behartigen. Het delen van soevereiniteit was voor hem de maat der dingen. Aan het einde van de 19e eeuw heeft Paus Leo XIII deze staatkundige begrippen maatschappelijk verwerkt in zijn encycliek *Rerum Novarum*. In het begin van de 20e eeuw heeft Abraham Kuyper deze manier van denken verwerkt

in zijn adagium 'Soevereiniteit in eigen kring'. Politieke filosofie, staatkundige theorie en de sociale aspecten van theologie lijken ooit in één gezamenlijk punt samengeballd te zijn geweest. Elk een eigen weg zoekend na hun eigen *big bang*.

Althusius vertrok dus vanuit normatief denken en die norm werd in 1787 werkelijkheid toen de dertien voormalige Engelse kolonies in Amerika de federale constitutie ontwierpen. Voor het eerst in de geschiedenis van de wereld werden gedachten van filosofen omgezet in concreet verbindend constitutioneel federaal recht. Met slechts 7 artikelen die in latere jaren zijn verbeterd met 27 amendementen.

Die 7 artikelen gaan hoofdzakelijk over toedeling van bevoegdheden aan drie machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht. De bekende *trias politica*. Op zichzelf niets nieuws. Men kende die begrippen toen al. Maar volkomen nieuw was het ingenieuze stelsel van *checks and balances* om die *trias politica* daadwerkelijk te laten functioneren door middel van het delen van soevereiniteit waardoor de macht over de normstelling nooit in handen van een van de drie delen van de *trias politica* terecht kon komen.

En dat brengt me terug bij Trump. Tot nu mislukken al zijn pogingen om de alleenheerschappij te verwerven. Het stelsel van *checks and balances* zet hem steeds weer op zijn plaats als uitvoerend president. Het federale stelsel – met als kern het delen van soevereiniteit door middel van de verticale scheiding van bevoegdheden – blijkt nog steeds zo sterk te zijn dat geen van de drie machten de suprematie kan vestigen. De macht over de normstelling is door hun versie van het federalisme per definitie in het midden van het continuüm geplaatst.

Daaraan kleeft slechts één probleem: het Amerikaanse kiesstelsel is volkomen achterhaald. Het districtenstelsel, leidend tot een systeem van twee partijen op basis van de winner takes all, leidt soms – zoals ook nu het geval is – via verbitterde tegenstellingen tot stilstand van een deel van de uitvoeringsmacht van het federale orgaan. In de federale constitutie die Herbert Tombeur en ik enkele jaren geleden ontwierpen in de *European Federalist Papers* hebben we dat probleem opgelost, maar het voert te ver om daar nu op in te gaan.

Met dit betoog probeer ik te onderstrepen dat federalisme – als het denken van onderop en het principiële delen van soevereiniteit op het niveau van elke laag – het beste middel is om normvestigende en normbevestigende politici in het juiste midden te houden.

Zo eindig ik met de vraag: moeten we een wereldregering nastreven? Op deze manier geformuleerd moet het antwoord zijn: nee. Maar als er een bijvoeglijk naamwoord bijkomt zeg ik ja. Alleen een federale wereldregering moeten we nastreven omdat die per definitie van onderop met gedeelde soevereiniteit werkt. En op die manier belet dat de macht over de normstelling afdwaalt naar dictatuur of het recht van de sterkste.

Tenzij Trump door middel van weer een leugen, of met een provocatie, een situatie creëert die hem aanleiding geeft de noodtoestand uit te roepen. Vervolgens kan hij dan zijn alleenheerschappij vestigen door gebruik te maken van de tientallen bestaande noodtoestand-wetten die de President verstrekkende bevoegdheden geven om naar eigen inzichten te handelen. Als hij dat nu heel snel gaat doen is het de vraag of het Mueller onderzoek, gevoegd bij ingrijpen door het Huis van Afgevaardigden en een beroep op het Hooggerechtshof op tijd dit voorspelbare proces kunnen stoppen.

Klassiek federalisme is een ijzersterke staatkundige formule. Maar hoe goed zo'n stelsel ook in elkaar steekt, er is altijd wel iemand die het kapot kan maken. In mijn boek "Verbondenheid, Veiligheid en Voorspoed" schreef ik: een auto van €150.000 is een knappe auto, maar als je niet kunt rijden maak je ongelukken. Laten we hopen dat het goed afloopt in Amerika en dat we er in Europa veel van zullen leren, vooral ook om een voorhoede te gaan vormen voor een goed geconstrueerde federale wereldregering.

Federaliseren tot in de wortel onderzocht

Reactie van Frans M. Vermeulen op de presentatie van Leo Klinkers tijdens de WFBN-nieuwjaarsreceptie. Frans Vermeulen is secretaris van de WFBN en coördinator van de werkgroep federalisme.

Op 12 januari jl., tijdens de nieuwjaarsreceptie in Den Haag, maakten de deelnemers kennis met bestuurskundige mr. dr. Leo Klinkers, de schrijver van het boek "Verbondenheid, Veiligheid en Voorspoed. Als de mensen het voor het zeggen krijgen".

De werkgroep federalisme van de WFBN heeft dit boek intussen gelezen en bestudeerd. De bedoeling is dat we het onderling nauwkeurig onder het vergrootglas leggen, want het is een belangrijk werk! Leo Klinkers, die intussen lid is geworden van onze vereniging, heeft daarbij alle medewerking toegezegd. Op 6 april a.s. komt hij aan het woord tijdens onze algemene ledenvergadering. Wat is er dan zo bijzonder aan dit boek?

Enkele belangrijke punten zijn de volgende:

1. De Europese Unie is geen federatie. Het is een vorm van intergouvernementele samenwerking van bovenaf, die gedoemd is te mislukken. De gedachte om een intergouvernementele samenwerking te laten uitmonden in een federatie is ijdel.

Een federatie werkt niet met het uitruilen van politieke belangen.

2. De persoonlijke soevereiniteit van elk lid van de wereldbevolking kan niet worden overgedragen aan een

representant. Wel is het mogelijk dat een groep mensen om praktische redenen een deel van die soevereiniteit bij wijze van delegatie toevertrouwt aan een breder gezagsorgaan, namelijk voor die zaken die simpelweg een bredere samenwerking vereisen. Omdat een federatie geen representatie kent kunnen gedelegeerden op elk moment worden vervangen, wanneer zij hun werk niet goed doen. Dat komt omdat bij delegatie alleen de bevoegdheid telt, niet de persoon die gekozen is.

3. Federalisme is identiek met subsidiariteit. Als voorbeeld dienen *The Federal Papers*, opgesteld door de *founding fathers* James Madison, Alexander Hamilton en John Jay, van oktober 1787 tot mei 1788 in Philadelphia, Amerika. Er was daar toen een conventie van de Amerikaanse Confederatie aan de gang en de drie federalisten werd gevraagd om 'verbeteringen' aan te brengen in het Confederale Verdrag. In plaats daarvan gooiden de drie het bestaande verdrag in de prullenbak en ontwierpen ze een constitutie voor een op te richten federatie van Amerikaanse staten, de USA. Zij dachten *out-of-the-box*: dat is denken in een ander paradigma. Het waren de burgers van de verschillende confederale staten die deze grondwet accepteerden en ratificeerden en dus zelf de federatie van onderop tot stand brachten.

Binnen een intergouvernementele samenwerking daarentegen is subsidiariteit onmogelijk, omdat ieder lid het begrip subsidiariteit anders invult, namelijk in de richting van het eigenbelang. Wat in 2005 door de EU 'grondwet' werd genoemd was een samenraapsel van politieke programma's.

4. Het delen van bevoegdheden is een nauwkeurig karwei. Het samenvallen of gedeeltelijk overlappen van bevoegdheden moet te allen tijde worden voorkomen. Het runnen van een federatie is inderdaad een 'karwei'; het is geen politieke aangelegenheid.

Wat ik hierboven heb samengevat kun je opvatten als een raamwerk, een frame, waarbinnen voor de mens urgente zaken kunnen worden ingevuld en uitgevoerd, heel taakgericht. Er wordt niet vanuit maar aan verbondenheid gewerkt en ook aan veiligheid en voorspoed. De samenwerking van mensen vraagt een sociaal model, niet een of andere politieke structuur. In dat laatste geval gaat het immers altijd om bazig bezig zijn.

Ik wil er graag nog wel wat aan toevoegen, omdat mijn vakgebied - de theologie - menselijke verbondenheid vanuit een speciale invalshoek onderzoekt. Daarbij maak ik gebruik van wat de auteurs van 'Het Oerboek van de Mens'[1] schrijven over dezelfde zaken als Leo Klinkers vanuit zijn vakgebied bestuurskunde.

In dat boek dat op louter evolutionair-antropologische basis de Bijbel onderzoekt komen de auteurs tot de ontdekking dat tijdens de Babylonische Ballingschap (587-538 vóór onze jaartelling) Joodse theologen werkten aan een permanent en stabiel samenlevingsmodel, waarbij zij gebruik maakten van bestaande volksverhalen om hun boodschap over te brengen. Het is frappant dat de Perzen het Babylonische samenlevingsmodel, gebouwd op macht en onderdrukking, in 538 vóór Chr. van de hand wezen. Ze zagen het als een reus op lemen

voeten. Koning Cyrus II kwam toen aan de macht en nam de denkbeelden van de Joodse theologen serieus, overigens puur op praktische gronden. Hij dacht confederatief, reden waarom de Joodse intelligentsia naar Jeruzalem mocht terugkeren[2]. Als dank wordt Cyrus in de Bijbel een 'Messias', een bevrijder, genoemd! Ook al werd dit alles in die tijd theocratisch gedacht en confederatief vormgegeven, het blijft verbazingwekkend dat mensen als vanouds de hang naar een oermenselijk samenlevingsmodel - tegen de verdrukking in - nooit hebben prijsgegeven, namelijk de federatie, 'het goede leven'.

Het is m.i. niet toevallig dat het federalisme in de moderniteit juist in Amerika wortel kon schieten. De *Pilgrim Fathers* van Europese origine geloofden rotsvast in het verhaal van de uittocht (Exodus), waarbij het evangelie volgens hen richtinggevend was voor de toekomst van de Amerikaanse samenleving.

[1] Carel van Schaik en Kai Michel, *Het Oerboek van de Mens. De evolutie en de Bijbel*, Amsterdam 2016-7. In dit boek wordt de Bijbel door auteurs - die zich als 'ongelovigen' afficheren - gezien als een magistrale culturele prestatie. Joodse theologen en profeten zijn voortdurend op zoek naar het algemeen belang van mensen in hun strijd om het bestaan. Al zet de verhaalvorm veel mensen anno 2019 op het verkeerde been, het doel van de Bijbelauteurs wordt tot in de perfectie bereikt in de ontwikkeling van de tora als menselijk existentieel statuut. Tora en federatie liggen dan ook in elkaars verlengde.

[2] Zie hiervoor de Cyrusrol op Wikipedia. Cyrus II zet daarop zijn plannen met de overwonnen volken uiteen.

Er gaat ergens iets heel erg mis!

Door Frans H. Micklinghoff, voorzitter van de WFBN

Iedere zaterdag trekken de gele hesjes door de straten van een aantal steden. Het is geen vakbond, geen politieke partij, er zijn geen echte aanvoerders te ontdekken en eigenlijk valt er geen echt 'eisenpakket' te ontdekken. Wie trekken er eigenlijk in de weekends door de straten van diverse Europese steden?

Wat is echt mis?

Hoofdzakelijk normale burgers die aan het eind van de maand de eindjes moeilijk aan elkaar kunnen knopen. Wat eisen ze? Meer inkomen, lagere voedselprijzen, werkzekerheid, lagere belastingen, uitvoering van het klimaatakkoord, meer windmolens, verbod op megastallen, iedere dag mooi weer, een basisinkomen, gratis zonnepanelen, maatregelen tegen de zeespiegelstijging, verbod op suikerhoudende dranken, een kinderpardon ...?? Of ... ??

Zeker is dat de wensen/eisen zeer uiteenlopend zijn. Duidelijk is dat zij aandacht vragen voor een veelheid aan problemen die in onze samenleving spelen.

Maar wat is er dan mis in onze samenleving? Deze vraag is niet eenvoudig te beantwoorden.

Zeker, we hebben een bijna eindeloze lijst aan problemen waarmee we worstelen. Sommigen zijn eenvoudig op te lossen. Bijvoorbeeld het vraagstuk van de Oostvaardersplassen. Erken dat dit een groot stuk omheind dierenpark is en beheer het dan ook als zodanig.

Klimaat

Het klimaatprobleem beperkt zich niet tot de opwarming van de Aarde en de oplossing is niet het simpelweg terugdringen van de CO2 en de fijnstof-uitstoot. Met 'ons nationaal vuurwerk', plus twee meer dan 50 meter hoge opgestapelde houtpallets op het Scheveningse strand, en in de rest van het jaar alle particuliere open haarden en houtkachels wordt meer fijnstof uitgestoten dan door het hele nationale wagenpark. Dat is een keihard feit. Terecht kan je dan de vraag stellen: waarom wordt het afsteken van vuurwerk en verstoken van hout niet verboden?

Zeker is dat de zeespiegel aan het stijgen is (in een steeds sneller tempo). Zeker is dat we meer zware buien krijgen. Natuurlijk moet je dan de dijken verhogen en de huidige riolering vervangen door een riolering met een grotere diameter. Maar dat is niet de oplossing voor de klimaatverandering. Dat zijn slechts tijdelijke maatregelen. De werkelijke oorzaak van de klimaatveranderingen wordt echter zo niet aangepakt. Het is natuurlijk een leuk (en kostbaar!) project om te proberen de in de oceanen drijvende plastic soep op te vissen. Maar waarom nemen we geen maatregelen zodanig dat er geen plastic in de oceanen komt? Want dan pak je de bron van de ellende aan en niet de gevolgen.

Economie

Regelmatig krijgen we berichten te horen over hoe de rijken rijker worden. Gevolgd door berichten dat de banken doorgaan op een weg die al eens tot een kleine bankencrisis heeft geleid. Volgens de regering krijgen 'de gewone mensen' dankzij belastingmaatregelen er maandelijks geld bij, maar via prijsverhogingen hebben deze mensen uiteindelijk toch minder te besteden. Inmiddels is wel duidelijk dat ons gezondheidssysteem niet werkt, getuige de sluiting van ziekenhuizen, tekorten aan medicijnen en een onbegrijpelijk verzekeringsstelsel. Wanneer we waardeloze plastic speeltjes op milieuvervuilende containerschepen de halve wereld rondslepen, moet er toch ook daar iets grondig mis zijn. Waarom moet er eigenlijk tussen ieder plakje kaas een plastic velletje? Waarom moet een stronk broccoli of een bloemkool in plastic folie verpakt worden? En wist u dat Nederland een belastingparadijs is?

Onderwijs

Regelmatig gaat het onderwijs op de schop. Dan moet weer aan X en een jaar later aan Y en vorige week aan Z aandacht worden besteed. Maar vooral moeten er veel papieren ingevuld worden om de leerresultaten bij te houden. Wordt de fantasie van de kinderen gestimuleerd – wat niet meetbaar is – of wordt ze geleerd een gesprek of debat te voeren of is de bediening van de telefoon/tablet/laptop belangrijker? De collegezalen zijn in vierkante meters en aantal stoelen gegroeid, maar de budgetten voor onderzoek zijn in de loop der jaren sterk gekrompen. Wordt er wel onderwijs gegeven over onze werkelijke problemen? Staan de begrippen 'eerlijkheid', 'rechtvaardigheid' en 'zorgzaamheid' op het lesprogramma?

Energie

Een grote rol speelt in onze maatschappij 'energie'. Iedereen heeft elektriciteit nodig voor de verkeerslichten, straatlantarens, koelkast, lampen, tv en de computer. In plaats van sterk vervuilende steenkolencentrales gaan we langzaam over naar zonne- en windenergie, waterkrachten en getijdencentrales, aardwarmte en wat dies meer zij. Het besef breekt door dat fossiele brandstoffen ooit opraken. Maar we zijn er nog lang niet. Willen we die steenkolen centrales kunnen sluiten en willen we niet dat onze beeldschermen allemaal op zwart gaan dan moeten we een enorme krachttoer maken in de komende jaren. Dat vereist aanpassingen, offers en anders denken. Want ook aan de olie-economie komt ooit echt een einde.

Oplossingen?

Is er iets tegen de opwarming van de Aarde te doen? Een internationaal verdrag van Parijs of Katowice is een aardige verklaring, maar zeker geen oplossing. Het houdt wel een aantal idealisten een tijdje van de straat. Het wekte de indruk dat deze idealisten 'hard werken' aan een oplossing. Ach, papier is geduldig en je kan er alles op schrijven en dan wegleggen. Deze papieren gaan echt niet luid piepen als er geen gevolg wordt gegeven aan de voornemens. Want er staan geen sancties op het niet nakomen van al die mooie voornemens. Maar hoe zet je sancties in tegen bijvoorbeeld Frankrijk wanneer ze over vier (4!) jaar de uitstoot van CO2 niet met de helft heeft teruggedrongen? Stoomt dan een Duits-Nederlands smaldeel op om Toulon te beschieten? Nee dus. We stellen gewoon vast dat een van de doeleinden niet is bereikt en stellen weer een nieuw Internationaal Verdrag op (na wekenlang zenuwachtig onderhandelen) waarin wordt vastgelegd dat het doel wél over vier (4) jaar zal worden bereikt. En na afloop van dit zoveelste Verdrag zal de ondertekening worden gevoerd als een belangrijke stap voorwaarts voor de mensheid. Om na vier (4) jaar weer ... U begrijpt het?

Federaal!

De echte oplossing komt van de basis. Van de gele hesjes. Van de brave vaders en de zorgzame moeders die weigeren groente te kopen verpakt in een overdaad aan plastic. Van mensen die hun buurvrouw/man in de gaten houden. Van de jongeren die weigeren suikerdrinkjes te drinken. Oplossingen door te kiezen vóór een bank die geen

exorbitante salarissen uitkeert. Door per straat/wijk te besluiten dat we niet allemaal een boormachine kopen, maar dat je zo iets even kan lenen. Door samen in een wijk of een dorp te bepalen dat je een rondje loopt (buurt-app), overlast tegen gaat, boodschappen voor elkaar doet en een scheef liggende tegel zelf recht legt. Is het probleem groter, dan lossen we het op op een hoger niveau – de streek of de provincie. Het zijn de bijeenkomsten van de Zwitsers in hun dorp die bepalen of er nog een skilift of een wandelpad wordt aangelegd. Dat is nu federalisme! Diezelfde lokale verantwoordelijkheid moeten we ook op provinciaal, nationaal en internationaal niveau nemen. Want alleen samen kunnen we de wegwerpmaatschappij veranderen in een bespaar-, hergebruik- en duurzaamheidsmaatschappij. Vanaf de basis. Want de consument bepaalt uiteindelijk. De klant is koning. De gele federale haan kraait victorie!

Fotograaf: Mike Rodenburg

Zestig miljoen ton afval in Nederland

Wie ruimt straks onze rommel op?

China wil niet meer. De wereld kan het afval niet meer kwijt. China was tot 1 januari 2018 afnemer, maar heeft de grens gesloten. De afvalberg wordt steeds groter, de oceanen zitten vol plastic troep, dat verpulvert en niet verwijderd kan worden.

Door Ben Cornelissen, lid WFBN

Het is wel even wennen. Een kleurige verpakking, die voor de goede uitstraling zorgt, doet verkopen voor de winkelier. Toch worden die verkochte artikelen in steeds meer Franse detailzaken alleen nog maar in simpele verpakking aan klanten meegegeven. En die accepteren dat. Zoals dat jaren terug gebruikelijk was in het Oostblok. Gaan we terug naar af?

Het is al zo vaak gezegd en geschreven. Op radio, televisie en in de krant. Weg met al dat plastic. De oceanen raken er nog eens helemaal verstopt mee. Het verpulvert tot minimale stukjes, die het water verontreinigen en in de magen van vissen terecht komen. Konden de Westerse landen eerst die afvalberg nog kwijt aan China, waar recycled afval tot dan toe welkom was, sinds vorig jaar is de invoer ervan door de Chinese overheid aan zodanige strenge eisen onderworpen, dat het praktisch voor het Westen onmogelijk is het in dat land kwijt te raken. Een wereldwijde crisis tot gevolg.

In korte tijd is veel veranderd. Kerken, scholen en verenigingen verdienen een extra zakcentje met het inzamelen van opgespaarde oude kranten, karton, lompen en metalen. Recyclen was altijd de moeite waard geweest. Ineens was het over. Eerst bracht plastic afval niets meer op, daarna waren papier en karton uit de gratie. Overal

in de westerse landen stapelen de afvalbergen op. Gelukkig maar, dat op dit ogenblik Thailand de invoer van recycled plastic, papier en karton nog toestaat. Wel klinken daar toch verontruste geluiden, dat het hiervoor ook daar verleden tijd is.

Ongetwijfeld werpt straks eveneens de Thaise overheid een blokkade op om plastic te weren. De bevolking is namelijk in verzet gekomen. In de Thaise havensteden hebben Chinezen, die in eigen land met gevangenisstraf worden bedreigd wanneer ze zich niet aan de nieuwe regels houden, aldaar talrijke recyclingbedrijven opgericht. Die zorgen voor veel stank en overlast en veroorzaken tevens verontreiniging van het drinkwater. Het zelfde gebeurt nu ook in een buurland als Vietnam.

De Wereldbank heeft in 2016 een inventarisatie gemaakt van de landen, waar het meeste afval vandaan komt en dit uitgedrukt respectievelijk per kilogram, per dag en per inwoner. IJsland voerde de toppositie aan met bijna 4,5 kilogram, gevolgd door de andere westerse landen. China kwam op de laatste plaats met 0,43 kilogram. Het gemiddelde in de wereld was berekend op 0,74 kilogram. Wij Nederlanders komen met onze zeventien miljoen inwoners uit op een totaal van 60 miljoen ton.

Deelname aan de WFBN-discussiegroep

Beste leden,

De WFBN biedt de mogelijkheid aan de leden om onderling via de e-mail te discussiëren over wereldfederalistische onderwerpen. Er worden zowel informatie, ideeën als meningen uitgewisseld. Indien u vrijblijvend wenst deel te nemen kunt u zich aanmelden voor toevoeging aan de discussiegroep via wfn@wfn.nl. U kunt dan ook alleen als waarnemer de berichten lezen; reageren of input geven mag maar hoeft niet.

Periodiek zal de deelnemerslijst gepubliceerd worden aan de deelnemers, zodat u weet wie er in de groep zit. Bestuurslid en vicevoorzitter Ton Macel zal hier zorg voor dragen.

Een voorbeeld van hoe er informatie kan worden uitgewisseld via de discussiegroep, is de open brief aan de leden die WFBN-lid Leonard Kater recentelijk heeft opgesteld over (geheime) ruimteprogramma's, het terugdringen van het aantal deeltjes CO₂, *Project Drawdown*: Honderd methoden om CO₂ uit de lucht te halen en over het broeikaseffect. De vele webpagina's waarnaar Leonard verwijst, maken papier als discussie-medium vrijwel ondoenlijk. De discussiegroep maakt dergelijke uitwisseling veel gemakkelijker.

Ook kan er bijvoorbeeld verder worden gediscussieerd over de onderwerpen die op de najaarsbijeenkomst zijn in gebracht.

Voedselzekerheid: "Zoek de oplossing in verbinding"

Gerrit Brummelman schreef dit stuk gebaseerd op zijn kennis en ervaring als boerenzoon, ontwikkelingswerker, landbouwvoorlichter en beleidsmaker bij het ministerie van EZ en LNV.

Kunnen we in 2050 tien miljard mensen van voldoende, veilig en duurzaam geproduceerd voedsel voorzien? *Sustainable Development Goal* nummer 2: *Zero Hunger* vraagt om een realistische aanpak. Volgens de FAO blijkt het aantal mensen met ondervoeding, in tegenstelling tot de afgelopen decennia, weer te zijn toegenomen.

De oplossing van het voedselvraagstuk ligt in het samenbrengen en samenwerken van alle partijen, in verbinding, en met respect voor elkaars inbreng.

Er moet iets aan ons voedselsysteem veranderen. We kunnen dit niet alleen aan overheden overlaten. Ook de voedselproducenten, en wij als consument moeten keuzes maken.

Duidelijk is dat we naar een robuust systeem moeten gaan dat onder alle omstandigheden de productie en eerlijke verdeling van voedsel kan garanderen. De uitdagingen voor het mondiale voedselsysteem in de nabije toekomst hangen nauw samen met de groei van de wereldbevolking, de stijgende behoefte aan schaarse grondstoffen, klimaatverandering en conflicten.

De wereldbevolkingsgroei doet zich vooral voor in de armere ontwikkelingslanden, en gaat gepaard met verstedelijking, een hogere levensverwachting en vergrijzing. Daarnaast gaat de opwarming van de Aarde gepaard met een stijging van de zeespiegel, extremere weersomstandigheden en een verlies aan biodiversiteit. Circa 70% van de wereldbevolking woont in 2050 in gebieden met een watertekort.

Technologische innovaties zullen de wereld sterk beïnvloeden. Er wordt vooral een grote vooruitgang op het gebied van digitale data, biotechnologie, nanotechnologie en robotica verwacht. Maar naast de innovatie, die een deel van de oplossing is, zal ook het voedingspatroon de aandacht vragen.

De nieuwe uitdagingen zijn:

Trek naar de stad

Steeds meer mensen zullen in 2050 in steden wonen. Op dit moment woont ongeveer de helft van de mensen in stedelijk gebied maar in 2050 zal dit al twee-derde zijn. Dit betekent dat veel meer mensen voor de aanvoer van voedsel en drinkwater afhankelijk zijn van productie elders. Goed functionerende diensten en markten zullen ontwikkeld moeten worden die ervoor zorgen dat voedsel bereikbaar en betaalbaar is.

Klimaatverandering

Klimaatveranderingen zullen negatiever uitpakken op gewasopbrengsten in tropische gebieden dan in gebieden met een gematigder klimaat. Daardoor vindt er een verschuiving plaats van interessante exportlanden en moeten we de focuslanden voor ontwikkelingsamenwer-

king mogelijk bijstellen.

Minder vlees is een deeloplossing voor de klimaatverandering maar rigoureuus geen vlees schiet het doel voorbij.

Ethiek

We hebben de plicht om verantwoord om te gaan met de Aarde en het leven.

De mens heeft de macht om te bepalen hoe we omgaan met onze dieren en planten. We komen dan voor ethische vraagstukken als dierenwelzijn. Hierbij is de oplossing niet altijd eenduidig; het is niet zo dat megastallen per definitie slechter zijn voor het dierenwelzijn dan kleinere eenheden. Ook de discussie over genetische manipulatie speelt hier. Nieuwe technieken en teeltmethoden maken het mogelijk om de opbrengsten te verhogen en beter tegen de hogere temperaturen en verzilting te kunnen. Maar mogen we ingrijpen in de genetische structuur ook als dit mede tot oplossing leidt van het voedselprobleem?

Verbinden

De weg naar *Zero Hunger* moet samen in de gehele keten gezocht worden waarbij we tot systeemverandering komen. Het is niet vlees, vegetarisch of veganistisch. Veganistisch is bijvoorbeeld slecht voor de biodiversiteit door meer grondgebruik, maar aan de andere kant is te veel vlees nog slechter.

Zoek in samenspraak met alle betrokkenen naar een nieuw evenwicht. Voor een evenwicht kan bijvoorbeeld de Donut-theorie van Kate Raworth als uitgangspunt gelden. We kunnen met deze theorie de dialoog starten naar een systeemverandering waarbij:

- De boer een eerlijke prijs krijgt,
- De consument ook in de derde wereld gezond voedsel kan betalen,
- Het productievermogen van de grond en de biodiversiteit niet worden aangetast.
- Grondstoffen-kringloop-theorieën verder vorm krijgen.
- Grondrechten en bezit de aandacht hebben.
- Geld- en financiële speculaties een halt wordt toe geroepen.
- We geen voedsel meer weg gooien.
- We steven naar korte ketens, waarbij voedsel zo veel mogelijk uit de eigen regio komt.

De Volkskrant: "Radicaal ander dieet kan de wereld voeden".

Dit artikel baseert dit op het wetenschappelijk *EAT Lancet rapport: Food in the Anthropocene*. Het dieet dat zowel voedselzekerheid, klimaat als gezondheid garandeert, zou bestaan uit meer plantaardig, maar nog wel 300 gram vlees per week. In Nederland is dat nu 735 gram.

Kringlooplandbouw zoals in de nota van minister Schouten staat kan - gecombineerd met Kate Raworths theorie van de "Donut- economie" - een goed startpunt zijn voor de dialoog.

De aandacht van Piet Visscher

Piet Visscher (1925) is lid van de WFBN

Oluwole

Sophie B. Oluwole, "Socrates en Orunmila - Wat we van Afrikaanse filosofie kunnen leren" (2017)

Dit boek daagt ons uit om na te denken over de kwaliteit van onze westerse cultuur.

Oluwole stelt dat Orunmila, Afrikaans denker, tijdgenoot van Socrates, uitging van een complementaire dualiteit, dus een samenhang van tegenstellingen. Het westers denken wordt gedomineerd door de onverenigbaarheid van tegenstellingen, zo b.v. van goed en kwaad. Die leidt tot onjuiste vooronderstellingen zoals 'oorlog of vrede', 'goed of fout' enz. Het denken van Socrates is pas na dertig jaar, en na diens dood, door Plato opgeschreven, in Plato's denken gedoopt. Dat van Orunmila is door overlevering in delen van de Afrikaanse cultuur blijven leven, mede omdat het grotendeels in de vorm van sagen, gedichten, verzen en zegswijzen behouden bleef.

Oluwole betoogt dat de door haar bijeengebrachte en nu opgeschreven overlevering zoals ook die van de Ubuntu dezelfde kracht heeft als die van Confucius en Lao-tse.

Ze vraagt zich af of een bijeenbrengen van denksystemen de mensheid verder kan brengen.

Citaat: 'Door te erkennen dat materie en idee een complementaire relatie hebben, ging Orunmila uit van een ander wereldbeeld dan Socrates. ... Materie en idee waren niet elkaars tegenovergestelden, ze vulden elkaar aan en konden niet zonder elkaar bestaan.' (pagina 65).

Tot zover een persoonlijke weergave van dit belangrijke boek.

Kunstmatige intelligentie, een poging tot kritiek

...zullen we misschien meemaken....dat intelligentie en bewustzijn compleet van elkaar worden losgekoppeld en zal de ontwikkeling van AI leiden tot een wereld die gedomineerd wordt door superintelligente, maar volstrekt onbewuste entiteiten?

Is dit niet teveel eer aan kunstmatige intelligentie? 'Een wereld overheerst door..'

Kan KI gevoelens van onrecht, van volkswoede, van geheime menselijke verlangens, van voortschrijdend inzicht, van innerlijke beschaving en potentie (b.v. toepassing) incalculeren via berekening en algoritmen?

Bewustzijn heeft de mogelijkheid uit te groeien met collectieve nieuwe ervaringen van b.v. acceptatie en vertrouwen die een samenleving met meer 'verbinding' tot stand zou kunnen brengen. Een actief collectief bewustzijn?

Zou de mens zijn meest waardevolle gaven echt te grabbel willen gooien?

Zelfs de materiële 'wereld' laat zich niet zomaar vangen, groei in de natuur is iets anders dan economische groei! Het LEVEN laat zich niet vangen...

Geïnspireerd door Harari in '21 lessen...' blz.156

Westerse overheersing

Het tijdperk van de westerse overheersing heeft zijn tijd gehad en heeft de geschiedenis van de mensheid zowel veel goeds als slechts opgeleverd, en zelfs vernietiging. Het is zinloos van de 12 procent van de wereldbevolking die in het Westen woont om te denken dat zij het lot kunnen bepalen van de overige 88 procent, van wie velen het gevoel hebben nieuwe energie en macht te hebben gekregen.

Op dit moment is de meerderheid van hen bereid samen te werken met het Westen. Als het Westen echter probeert zijn dominantie in stand te houden is een terugslag onvermijdelijk.

Uit 'De eeuw van Azië', Kishore Mahbubani, (ex VN-ambassadeur), 2008.

De Aarde behoort niet aan de mens

'Dit weten wij:

de Aarde behoort niet aan de mens.

De mens behoort aan de Aarde.

Dit weten wij:

Alles hangt samen als het bloed dat een familie verbindt.

Alles hangt met alles samen.'

Uit 'Hoe kun je de lucht bezitten?' Toespraak van Seattle, Indiaans opperhoofd 1854.

Herman Tjeenk Willink

"Groter Denken, Kleinere Doen", een oproep, 2018

Dit boek is een juweeltje als democratie je lief is.

Enkele citaten: pag. 19, 20 en 73:

'De B.V. Nederland betekent uiteindelijk het failliet van de democratische rechtsorde.'

'De overheid als bedrijf zou in haar functioneren toch goedkoper worden?'

'Normen, protocollen en modellen waarbinnen de uitvoerders hun werk moeten doen zijn hulpmiddelen....'

pag. 39:

'...nieuwe oplossingen worden vaak van onderop ontwikkeld; in de zorg, in de landbouw, in het onderwijs, in de sociale zekerheid. Ze representeren een andere werkelijkheid en doorbreken ingesleten patronen. ... In een democratische rechtsorde is aandacht voor 'de andere werkelijkheid' essentieel.'

pag. 49:

'Waar feiten worden ontkend en sentimenten overheersen wordt de democratische rechtsorde uitgehold en zijn burgers in de zwakste positie het eerste slachtoffer.'

In zijn nawoord spreekt hij van sluipende uitholling van de democratische rechtsorde.

De schrijver blinkt uit in helder betogen, scherpe analyse en duidelijke stellingname in de vele behandelde vraagstukken. Een pleidooi tegen het neoliberale marktdenken, voor vakkundigheid, vertrouwen en Europa.

Kortom een juweeltje voor wie verandering wil.

Democratie om zeep door Trump, Xi Jinping en Poetin ?

Wereldfederalisten, we zijn er nog

Door Ben Cornelissen, lid WFBN

Is de WFBN een exclusieve groep bevoorrechte wereldburgers geworden? Zelfgenoegzaam of durven wij er nog tegenaan? Te vertellen van het wereldfederalisme, van onze ontdekkingsreis in de wereld van nu. Nepnieuws en het niet zomaar aanvaarden van wat politici ons voorkauwen. Zonder blind en doof voor de werkelijkheid te zijn partij te kiezen tegen de meningen van betweters, van populistten, van nationalistten. Pal te staan tegen de mening in van onverantwoordelijke figuren, die Nederlandse militairen gebruiken om de kastanjes uit het vuur halen voor landen als de VS en Frankrijk.

In de strijd om de wereldmacht halen kortzichtige lieden de vreemdste manoeuvres uit in eigen land of tezamen met bondgenoten om de kracht van tegenstanders met eenzelfde streven om over de wereld te heersen te helpen of te dwarsbomen. Het doel heiligt de middelen, lijkt het wel. De meeste politici in ons land zijn het er helaas mee eens om ons leger, luchtmacht en marine af en toe in te zetten. Gemakzucht alom. Hadden ze maar niet beroeps-militair moeten worden. Wij zijn immers lid van de NAVO, de Noord Atlantische Verdragsorganisatie. Ja toch?

Ik heb de nodige vragen. Zoals: Is het echt wel nodig om onze krijgsmacht naar onbekende oorden te sturen? Straaljagers te sturen, burgers te bombarderen, inwoners van landen met dictators aan de macht? Hebben wij daarvoor niet de Verenigde Naties en een Veiligheidsraad? Blijven de VS landen als Nederland dwars zitten, die handel drijven met Iran en aardgas betrekken uit Rusland? Maken Trump en parlement in de VS hier de dienst uit. Bepalen zij wat handelslanden doen en laten?

Zijn wij de schoothondjes van Uncle Sam? Wereldburgers, wereldfederalisten kijken verder dan hun neuzen lang zijn. De NAVO is in onze ogen gezien toch echt bedoeld als verdedigingsorganisatie. Met handelsreizigers als Trump heeft de NAVO een functie erbij: inkoop van militaire goederen. We moeten meer uitgeven, anders gaan de Verenigde Staten failliet, zo klinkt zijn klaagzang.

Wij gaan niet meer de straat op om tegen de kruisraket te demonstreren. Het communisme heeft zijn tijd gehad. De oorlogsdreiging lijkt voorbij. Ook Poetin weet dat atoombommen de Aarde verwoesten. Hoewel, eigenlijk is al dat wapentuig hopeloos ouderwets. Economie ... Daar gaat het om, is belangrijker dan Defensie geworden. De miljarden aankoop van de F 35, de Joint Strike Fighter, is Trump niet genoeg. Wat dachten, die Europeanen wel?

Het is volslagen idioot om dergelijke wapens aan te schaffen. Ons land heeft in feite helemaal geen geld voor wapentuig. Bovendien zijn het enorme milieuvervuilers. Wereldfederalisten hebben zorg om de Aarde. Om onze planeet niet te laten opwarmen, om de eilanden in de Stille Oceaan en landen als Bangla Desh te behoeden tegen de gevolgen van verder afsmelten van de ijskappen van Noordpool en Zuidpool. De zeespiegel kan en mag geen meter meer stijgen. Kom er tegen in verzet. Neem die militairen hun speeltjes af.

Op het moment dat ik dit schrijf is een geweldig conflict ontstaan over de positie van Hua Wei. Een Chinees imperium is zich aan het ontwikkelen ten koste van de belangen van de Verenigde Staten. En dit nog wel in het Westen. Beschuldigingen vliegen over en weer. Levert Canada de topvrouw van Hua Wei uit aan de Verenigde Staten? Wat doen de Chinezen: buigen voor Trumps kapitalisme?

De dollartekens op het voorhoofd van de Amerikaanse president zijn een soort wegwijzer. Respect voor mensenlevens heeft hij niet. Dat blijkt, zodra hij verneemt, dat een Saoedische journalist wordt vermoord in het consulaat van diens land in Turkije. Bijna onder de ogen van zijn vrouw. Pecunia non olet, geld stinkt niet, zeiden de Romeinen al. Trump weet er alles van. Van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mensen heeft hij weliswaar geen weet, maar hij heeft het betere inzicht zegt hij tegen de persmusketen. Het handelsverdrag met de Saoediërs is gered.

Het is onbegrijpelijk, waarom minister Stef Blok ambassadeur Pete Hoekstra nooit om uitleg heeft verzocht. Deze van oorsprong landgenoot kan weten dat bij ons het leven net iets belangrijker is dan geld. Bevriende bondgenoten horen bovendien regelmatig met elkaar problemen te bespreken, van gedachten te wisselen. Maar zijn wij wel vrienden?

De NAVO is zo dood als een pier. Goed zo. Dan kunnen wij ons nu weer met Europa bezig houden. Op 20 maart en 23 mei zijn verkiezingen.

Maak ook een ander wereldburger

Door Ben Cornelissen, lid WFBN

Garry Davis verscheurde er zijn paspoort om. Wereldburger zijn, dat leek hem wel iets. De oorlog was voorbij. De mensen moesten weer vertrouwen in elkaar hebben, in de toekomst. Dat was allemaal niet zo vanzelfsprekend. Zeker na al die doden en gewonden, na die enorme verwoestingen, na het uitroeien van burgers, die anders waren, er anders uitzagen.

Davis was bepaald niet de enige, die verandering wilde. Vertegenwoordigers van allerlei landen, die wel of niet in oorlog waren geweest, overwinnaars waren of overwonnenen, kwamen bij elkaar. De Volkenbond werd op een andere leest geschoeid, werd omgevormd tot een club van alle Verenigde Naties. Een Veiligheidsraad zou er voor moeten zorgen, dat oorlog tot het verleden zou behoren.

Oprichting

Vertel er over aan vriend en kennis. De WFBN heeft meer leden nodig. De WFBN is op 1 maart 1948 in Amsterdam opgericht. Dit na samenvoeging van de Wereld Eenheid Beweging en de Beweging voor Federale Wereldregering. Doel is het langs democratische weg te kiezen wereldbestuur bekleed met wetgevende, rechtsprekende en uitvoerende macht.

Voorgeschiedenis

Voor de actie van de VS-oorlogsveteraan Davis in april 1948 streefden grote figuren als Confucius, Socrates, Erasmus, Emmanuel Kant, Albert Einstein al naar wereldeenheden. In december 1937 wordt in Chicago de Campagne voor Wereldregering gestart. In september 1946 richten veertig landen in Luxemburg de World Association of World Federalists op. In 1950 zijn er wereldwijd 156.000 leden. In januari 1949 wordt het Internationaal Centrum voor de Registratie van Wereldburgers opgericht.

Handvest van de Aarde (*Earth Charter*)

De WFBN wil respect en zorg voor alle levensvormen, ecologische integriteit en streeft naar vrede, geweldloosheid en democratie. Probeert te inspireren tot besef van mondiale afhankelijkheid van elkaar en gedeelde verantwoordelijkheid voor het welzijn van mens en dier, ja alle leven op Aarde.

70 Jaar Mensenrechten

Gelijkberechtiging. Een van de fundamentele mensenrechten is het recht om voor de wet gelijk te worden behandeld. Dit ongeacht ras, huidskleur, geloof en sekse. Eleanor Roosevelt presenteerde op 10 december 1948 met haar VN commissie het Mensenrechtenverdrag. Die Universele verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), zegt bijvoorbeeld, dat niemand het recht heeft een ander zonder reden het land uit te sturen. Kunnen kinderen het land worden uitgezet? Nee, want ons land heeft jaren later ook nog eens het Verdrag voor de Rechten van het Kind ondertekend.

Vredesorganisatie

De kernwapens moeten de wereld uit. Thomas Mann, Yehudi Menuhin, Albert Camus, John Steinbeck, Japanners, Chinezen en Afrikanen waarschuwen in een advertentie tegen de atoombom. De WFBN is verontrust over plannen om de in Europa gestationeerde wapens te moderniseren en tevens over het plaatsen van kruisraketten. Ook mag het ene land het andere nooit overheersen. Wereldfederalisten streven naar immer goede verhoudingen van en met alle landen in de wereld.

Wereldtaal

De Poolse oogspecialist Ludwik Lejzer Zamenhof ontwerpt de wereldtaal Esperanto, die door ieder is te leren. Siem de Waal fietst in 1935 heel de wereld af met die boodschap. In Den Burg (Texel) staat een monument, zoals er ook in andere plaatsen dergelijke gedenktekens komen. Esperanto is ook nu weer populair aan het worden dankzij de propaganda van een speciale werkgroep van de WFBN.

Internationaal Congres

Jaarlijks houden de wereldfederalisten een congres. In juli 2018 is gekozen voor Den Haag als plaats van samenkomen. Een onderwerp is de democratisering van Verenigde Naties en Veiligheidsraad. Men maakte hier gebruik van om tevens het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court*) te bezoeken. De juridische basis voor dit hof is het Statuut van Rome dat dan juist twintig jaar bestaat. Het statuut is door 123 landen ondertekend. Doel is te voorkomen dat plegers van misdaden tegen de menselijkheid vrijuit kunnen gaan.

De WFBN heeft collega's in ons land als de Vereniging voor Internationale Rechtsorde (VIRO) en het Nederlands Genootschap Internationale Zaken (NGIZ) en werkt samen met vredesorganisaties. Wij staan er dus niet alleen voor. De WFBN is aangesloten bij de *World Federalist Movement* en bij de *Citoyens du Monde*.

De Wereld Federalisten Beweging Nederland verdient meer aandacht. Het zal fijn zijn indien dit lukt.

WFBN 2018: een veelbewogen jaar

Jaarverslag van de secretaris, Frans M. Vermeulen

De WFBN vierde haar 70e verjaardag op 14 maart in het Perscentrum Nieuwspoord Den Haag. De dag werd al geruime tijd voorbereid, maar het bleef spannend tot op het laatst omtrent de vraag hoeveel respons we zouden krijgen. We mochten uiteindelijk ongeveer 70 gasten begroeten, leden en niet-leden geïnteresseerden. Bijzonder was de deelname van Wim van Eekelen, minister van defensie in de jaren 1986-1988. Helaas moest Jan Pronk, lid van de Raad van Advies, het laten afweten wegens ziekte.

De WFBN jubileumviering in Nieuwspoord

Burgemeester Aat de Jonge van Dronten, universitair docent internationaal publiekrecht Otto Spijkers en Footprint-Justice-mensenrechtenspecialist Jan Juffermans verzorgden uitstekende voordrachten. Deze werden in de zomereditie van 'Eén Wereld' gepubliceerd, teksten die nooit meer in de onderste la van je bureau mogen verdwijnen. We moeten er elk jaar opnieuw op terugkomen omdat eens te meer blijkt dat de WFBN bepaald niet aan het eind van haar taak gekomen is. De dag leidde ook tot het inzicht dat de WFBN haar positie op sommige punten zal moeten gaan veranderen. Het motto daarvoor is 'think globally, act locally'. Dat laatste zal meer aandacht moeten krijgen. De doelstelling van onze vereniging komt dichterbij onze eigen huid en vraagt niet alleen om een rationele herbronning, maar vooral om meer beweging vanuit het hart. Het federalisme kan niet langer worden afgedaan met de opvatting dat het gaat om een mondiaal politiek project.

Een tweede hoogtepunt was het in Utrecht gehouden najaarssymposium op 27 oktober, waarin het elan van het jubileum opnieuw voelbaar was. In deze editie komen we er op terug. Jubileum en symposium tonen de kracht van WFBN.

Maar zo tussendoor was er meer te beleven:

Er vond op 18 april een bestuurswisseling plaats in het steunfonds. Floris Methorst trad af als voorzitter onder dankzegging, Ton Macel volgde hem op als voorzitter en Xavier de Baar trad aan als penningmeester.

Het verenigingsbestuur kwam vier keer bijeen onder de bezielende leiding van Frans Micklinghoff. Vaste plaats is en blijft ons eigen kantoor, Laan van Nieuw Oost-Indië 252, Den Haag, waar de penningmeester van onze vereniging, Hans Emile van Essen, zijn vaste domicilie heeft. Het pand heeft de nodige aandacht gekregen. Er is geruimd en het krijgt volgend jaar een nieuwe vloerbedekking.

Bijzonder was de eer die ons lid Rob Moerbeek te beurt viel op 28 april in Rotterdam. Het Centra Officejo de UEA op de Binnenweg 176 was afgeladen vol met mensen die van de Koninklijke onderscheiding af wisten, behalve Rob zelf natuurlijk. Johanna Steijlen en Frans Vermeulen hebben hem namens de WFBN gefeliciteerd, de laatste in het Esperanto, want de zaal zat vol Esperantisten. Een ervaring om nooit te vergeten.

Op 7 september hebben Rob Moerbeek en Frans Vermeulen een bezoek gebracht aan Bergen op Zoom, waar het Esperantomonument uit 1933 een frisse make-up onderging, vanwege de Week van de Kunst. Beide hebben de ongeveer 100 bezoekers in het Esperanto toegesproken, onder meer met de vertaling in het Esperanto van een gedicht dat in de stad tegen de muur van een grote flat is aangebracht. De profeet Jesaja kwam ter sprake met zijn beroemde droom dat zwaarden en lanssen mogen veranderen in ploegscharen en sikkels.

In november kwam het boek uit van Leo Klinkers, "Verbondenheid, Veiligheid en Welvaart", dat door de werkgroep Federalisme van de WFBN met vreugde werd begroet. Het zou onze federalistische 'bijbel' kunnen worden, wie weet!

Onze secretaris buitenland, Marjolijn Snippe, was weer de drijvende kracht achter het uitbrengen van drie schitterende edities 'Eén Wereld', alomtgeprezen, ook buiten WFBN-kringen. In juli 2018 werd zij door het WFM-congres gekozen in het executive committee van de *World Federalist Movement*.

Al met al mogen we terugkijken op een vruchtbaar jaar, waarin een nieuw perspectief zichtbaar, hoorbaar en voelbaar werd.

WFBN Jaarprogramma **AGENDA - ALV**

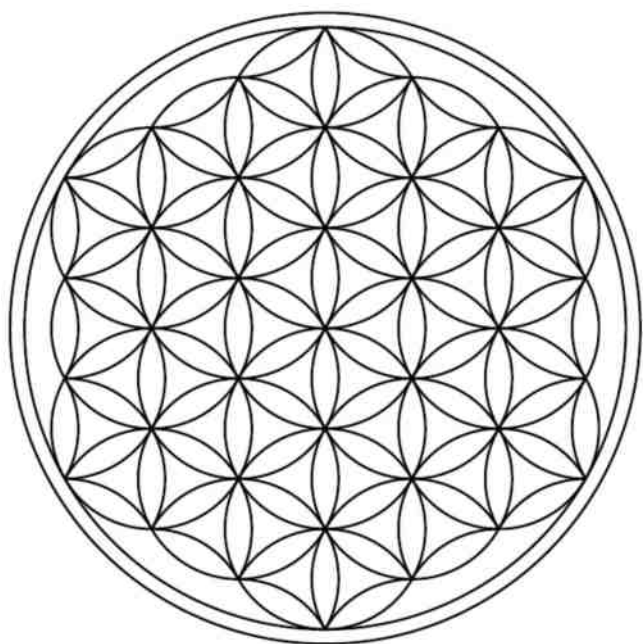
Het past ons, de WFBN, bescheiden te zijn en niet verder te proberen te springen dan de polsstok lang is. Met de bescheiden middelen zullen we nieuwe leden moeten werven. Het bestuur zal dan ook het voortouw nemen bij het ontwerpen van een nieuwe folder waarin kort en krachtig wordt uitgelegd wat de WFBN is, waar de vereniging voor staat. Iedereen die denkt aan het opstellen van zo een folder een bijdrage kan leveren wordt uitgenodigd voorstellen en ideeën daarvoor aan te leveren.

Er zullen dit jaar twee dubbelnummers van Eén Wereld uitkomen.

Ook zal de WFBN dit jaar weer haar partijtje meeblazen bij de WFM.

Van het grootste belang is de vorig jaar gestarte werkgroep 'federalisme'. Hier gaat het om de vraag waarvoor de WFBN nu pleit. Die vraag te beantwoorden is geen eenvoudige opgave, maar raakt wel de kern en bestaansgrond van de WFBN. Wanneer hierin helderheid is verkregen zal het bestuur plannen ontwikkelen om meer naar buiten te treden. Zo kan de bekendheid van de WFBN worden vergroot en dat voelt het bestuur als een noodzakelijke stap. Juist hier ligt het ambitieniveau van het bestuur, beseffende dat dit een taai onderwerp is waar niet snel met geboekte resultaten gezwaaid kan worden. Ook de andere werkgroepen hebben de aandacht van het bestuur en de door deze werkgroepen opgestelde rapporten zullen gepubliceerd worden in Eén Wereld.

Er zal op financieel gebied een spaarzaam en zorgvuldig beleid worden gevoerd.

Algemene Leden Vergadering WFBN

Zaterdag 6 april 2019

13.30 uur: ontvangst met koffie en thee

14.00 uur: start van de ALV

15.00 uur: afsluiting ALV, theepauze

Locatie: MeetingPlaza Utrecht

1. Opening 14.00 uur
2. Benoeming notulencommissie en kiescommissie
3. Vaststelling notulen ALV 2018
4. Jaarverslag 2018
5. Financieel jaarverslag vereniging 2018
Decharge kascommissie
6. Verkiezing kascommissie 2019
7. Jaarprogramma 2019
8. Begroting 2019
9. Bestuursverkiezing
(zie toelichting pagina 4 van dit blad)
10. Rondvraag
11. Sluiting 15.00 uur - theepauze

Om 15.30 uur, na de theepauze, geeft mr. dr. Leo Klinkers, bestuurskundige en lid van de WFBN, een presentatie over de betekenis van federalisme, gevolgd door een discussie met de leden. (zie ook pagina's 23-26 van dit blad)

17.00 uur WFBN-netwerkborrowel

Indien onbestelbaar:
Laan van Nieuw Oost Indië 252,
2593 CD, Den Haag

Handvest van de Verenigde Naties

Artikel 55

Met het oog op het scheppen van een sfeer van stabiliteit en welzijn, nodig voor het onderhouden van vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen tussen de naties, welke zijn gegrond op eerbied voor het beginsel van gelijke rechten en van zelfbeschikking voor volken, bevorderen de Verenigde Naties:

a.

hogere levensstandaarden, volledige werkgelegenheid en voorwaarden voor economische en sociale vooruitgang en ontwikkeling;

b.

oplossingen voor internationale economische en sociale problemen, problemen van gezondheidszorg en aanverwante vraagstukken, alsmede internationale samenwerking inzake cultuur en onderwijs; en

c.

universele eerbiediging en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden voor allen, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst.